

ICALL: Integracyjne społeczności dla wszystkich

Umowa grantowa nr 101133870 - ICALL - ERASMUS-2023-PCOOP-ENGO

Raport na temat stanu społeczności włączających w Europie

Rezultat D2.1

Co-funded by the
European Union

Zastrzeżenie: Finansowane przez Unię Europejską. Poglądy i opinie wyrażone przez autorów nie muszą odzwierciedlać poglądów Unii Europejskiej ani Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Ani Unia Europejska, ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Kluczowe informacje	
Opis rezultatu	Raport na temat stanu społeczności integracyjnych w Europie
Typ dostawy	Raport z badań
Data publikacji (numer miesiąca/data)	M12 (listopad 2024)
Główny autor (nazwa/podmiot)	Loukia Chaidemenaki/Petagma
Partnerzy wnoszący wkład (nazwa/podmiot)	Bence Szebenszki/IRMÁK Nappa Elisa/Tukena Räkköläinen Risto/Tukena Sotiria Douka/Patagma Marta Sokołowska/Eudajmonia Omor Dhali/EASPD Nora Gyorke/EASPD Lilith Alink/EASPD Dionyssis Antanasiotis

Poziom rozpowszechniania	
Ograniczony	
Publiczny	X

Zastrzeżenie: Autorzy niniejszego dokumentu zostali upoważnieni przez właścicieli danych osobowych zawartych w niniejszym dokumencie do wyrażenia zgody na udostępnianie danych osobowych, danych kontaktowych i zdjęć. Ani Unia Europejska, ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Ilustracje graficzne lub obrazy użyte w niniejszym dokumencie zostały zaczerpnięte z bezpłatnych i otwartych repozytoriów internetowych.

Wydanie historia :

Wersja	Data	Status*	Uwagi do rewizji	Główny autor
V1.0	30/07/2024	Wersja robocza	Struktura, autorzy, odniesienia	Loukia Chaidemenaki/Petagma
V1.0	14/09/2024	Wersja robocza	Dodanie danych z badań terenowych Hugaian	Loukia Chaidemenaki/Petagma
V1.0	23/10/2024	Wersja robocza	Uwagi zespołu ds. polityki EASPD	Loukia Chaidemenaki/Petagma Lilith Alink/EASPD
V2.0	18/11/2024	Wersja robocza	Dodatkowe tabele i wykresy	Loukia Chaidemenaki/Petagma
V3.0	20/11/2024	Wersja końcowa	Korekty	Loukia Chaidemenaki/Petagma

Umowa o dotację	Umowa o dotację nr 101133870
Program	ERASMUS-2023-PCOOP-ENGO
Kluczowe działanie	KA2-Współpraca partnerska
Działanie	KA2 - ENGO
Akronim projektu	ICALL
Tytuł projektu	Integracyjne społeczności dla WSZYSTKICH
Data rozpoczęcia projektu	01.12.2023
Czas trwania projektu	3 lata
Data zakończenia projektu	30.11.2026

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie do projektu ICALL	4
Streszczenie	5
Wprowadzenie	6
A.	9A1. Wyniki analizy danych - Grecja
	9
A2. Wyniki analizy danych - Polska	13
A3. Wyniki analizy danych - Finlandia	16
A4. Wyniki analizy danych - Węgry	18
B5. Kierunki legislacyjne/polityczne i strategiczne na poziomie UE na rzecz integracji osób z niepełnosprawnością	20
B. Raport z krajowego badania terenowego	25
B.1 Metodologia	25
B2. Ankiety online	26
B2.1 Wyniki ankiety - Grecja	26
B2.2. Wyniki ankiety - Polska	28
B2.3 Wyniki ankiety - Finlandia	31
B2.4 Wyniki ankiety - Węgry	32
B3. Grupy fokusowe	35
B3.1 Ustalenia grupy fokusowej - Grecja	35
B3.2 Ustalenia grupy fokusowej - Polska	38
B3.3 Ustalenia grupy fokusowej - Finlandia	40
B3.4 Ustalenia grupy fokusowej - Węgry	42
B4. Analiza macierzy grupy fokusowej	44
B4.1 Metodologia	44
B4.2 Analiza transnarodowa	44
B4.3 Sugestie dotyczące rozwoju społeczności / szkoleń	49
Uwagi końcowe	50
Załączniki	52

Wprowadzenie do projektu ICALL

Wyobraźmy sobie świat, w którym najprostsze rzeczy - takie jak dostęp do transportu publicznego lub udział w wydarzeniach lokalnych - stanowią bariery niedopokonania. Dla 1,3 miliarda osób żyjących ze znacznymi niepełnosprawnościami jest to codzienna rzeczywistość, stawiająca ich przed wyzwaniami, które są 15 razy większe niż te, z którymi borykają się osoby bez niepełnosprawności¹. Dlatego tak pilną jest potrzeba, aby lokalne społeczności stały się włączające i dostępne, to nie tylko kwestia polityki; to podstawowe prawo człowieka.

Osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć dostęp do wszystkich usług publicznych i prowadzić pełne życie społeczne. To właśnie potrzeba sprawiedliwego dostępu i równości społecznej stała się motywacją do sporządzenia raportu na temat faktycznego stanu rzeczy, jeśli chodzi o społeczności włączające w Europie. Projekt ICALL ma na celu opracowanie wysokiej jakości ścieżek edukacyjnych i opartych na dowodach, skalowalnych modeli zrównoważonej integracji społecznej. Konsorcjum projektu składa się z partnerów z Belgii, Węgier, Polski, Grecji i Finlandii.

Zgodnie z art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością (UNCPRD), art. 26 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz strategią UE na rzecz praw osób z niepełnosprawnością na lata 2021-2030, osoby z niepełnosprawnością mają równe prawo do niezależnego życia i pełnego włączenia w życie społeczności. Prawo to pociąga za sobą możliwość dokonywania takich samych wyborów jak inni w odniesieniu do tego, gdzie, z kim i jak żyją. Chociaż nadal potrzebne są konkretne działania, aby w pełni przestrzegać i wdrażać zasady określone w Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością i strategii UE, kierunek wspierania niezależnego życia jest dobrze określony. Nadal jednak nie ma jasności co do tego, co tak naprawdę oznacza włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością a wielu kluczowych specjalistów - takich jak osoby pracujące w urzędach, lokalnych organizacjach pozarządowych lub firmach - często nie posiada umiejętności i wiedzy, aby skutecznie wspierać społeczności włączające. W związku z tym istnieje rosnące zapotrzebowanie na kompleksowe zasoby i materiały szkoleniowe, które dotyczą tego, co włączenie społeczności oznacza konkretnie dla osób z niepełnosprawnością i jak wzmocnić społeczności włączające poprzez różne praktyki i podejścia.

Celem badań ICALL nad społecznościami włączającymi w UE jest opracowanie modelu społeczności włączających i zbudowanie ram koncepcyjnych na ten temat poprzez mapowanie istniejących praktyk, literatury i ram politycznych. Aby dowiedzieć się więcej o projekcie, odwiedź: <https://easpd.eu/project-detail/icall/>

¹ WHO (Światowa Organizacja Zdrowia (2021). Disability and Health. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health> (dostęp 13 marca 2022 r.).

Streszczenie

Niniejszy raport badawczy dostarcza użytecznych danych i ram koncepcyjnych dla zrozumienia głównych procesów i uwarunkowań społeczności włączających osoby ze szczególnymi potrzebami. W szczególności identyfikacja aktualnej sytuacji, wyzwań i regulacji politycznych dotyczących społeczności włączających (w zakresie niezależnego życia, włączającego dostępu do usług głównego nurtu, ukierunkowanych usług wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, działalności kulturalnej, rekreacyjnej i społecznej oferowanej publicznie oraz dostępności przestrzeni publicznych itp.) określi procesy i cechy charakterystyczne dla wysokiej jakości upodmiotowania i włączenia oraz wskaże główne luki w zakresie umiejętności i szkoleń w zaangażowanych społecznościach lokalnych. Umożliwi to wypracowanie wspólnego rozumienia tego, co szerzej oznacza włączenie w społeczność osób z niepełnosprawnościami oraz wypracowanie wspólnych koncepcji wśród wszystkich zainteresowanych stron. Ponadto władze lokalne, usługodawcy i organizacje pozarządowe lepiej zrozumieją specyficzne potrzeby i życzenia osób z niepełnosprawnościami w zakresie tworzenia społeczności włączających, a także sposoby zaangażowania wielu podmiotów w celu zapewnienia uczestnictwa i dobrostanu w życie społeczności osób z niepełnosprawnościami, w ramach możliwości i długoterminowej wizji odpowiedzialnych organów.

W szczególności raport z badań przedstawia potencjał zaangażowanych społeczności lokalnych w celu zapewnienia pełnego włączenia i uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami. Odnosi się on do różnych aspektów, takich jak:

- Jakie są główne cechy społeczności włączających w różnych krajach europejskich?
- Jaki jest stan ram prawnych UE? Jaki jest stan krajowych ram prawnych?
- Jaką rolę odgrywają społeczności włączające w społecznym rozumieniu niepełnosprawności?

Raport podzielony jest na dwa obszary: a) raport oparty na wynikach badań desk research dotyczących ustawodawstwa krajowego (Grecja, Polska, Finlandia, Węgry) i unijnego oraz b) raport oparty na wynikach krajowych badań terenowych. Raport z badań desk research skupia się w szczególności na ustawodawstwie i promowanych politykach publicznych na szczeblu centralnym, regionalnym i krajowym krajów partnerskich projektu; a także na zgodności przepisów krajowych z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością (UNCRPD).

Krajowy raport z wyników badań terenowych, oparty na podejściu wielopodmiotowym, reprezentuje następujących odbiorców docelowych: głos rzeczników osób z niepełnosprawnością, władze lokalne i usługi bezpośredniego wsparcia (organizacje pozarządowe, domy kultury itp.). Jego celem jest wzmocnienie pozycji i współpraca ze wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w proces tworzenia i poprawy integracji i zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych. Metodologia badań terenowych wykorzystywała zarówno badania ilościowe, jak i grupy fokusowe w celu uzyskania głębszej oceny obecnej sytuacji w zakresie integracji społeczności w zaangażowanych krajach.

Konsorcjum projektu ICALL jest głęboko przekonane, że harmonizacja Konwencji ONZ z krajowymi ramami instytucjonalnymi i odpowiednimi działaniami politycznymi w zakresie praw osób z niepełnosprawnością powinna iść w parze z inicjatywami na rzecz rozwoju społeczności w celu stworzenia zrównoważonych społeczności włączających.

Wprowadzenie

Mimo że bycie włączonym do społeczności jest podstawowym prawem człowieka, często osoby z niepełnosprawnością nie mają równego dostępu do życia w społecznościach lokalnych. Dla osób z niepełnosprawnością życie i równe uczestnictwo w społecznościach lokalnych nie jest rzeczywistością nawet w minimalnym stopniu. Osoby z niepełnosprawnością codziennie napotykać różne przeszkody, które utrudniają im dostęp do życia społecznego i publicznego². Konieczne jest wspieranie i promowanie społeczności włączających dla wszystkich. Znaczące badania naukowe wykazały, że życie w społecznościach włączających bardzo poprawia jakość życia, promuje autonomię i interakcje społeczne; jest również postrzegane jako mające różne znaczące pozytywne skutki dla społeczności lokalnych.³

Istnieje kilka definicji "społeczności włączających", spośród których konsorcjum ICALL wybrało następującą: "Społeczność włączająca to społeczność, która pomija różnice rasowe, płciowe, klasowe, pokoleniowe i geograficzne oraz zapewnia włączenie, równość szans, a także zdolność wszystkich członków społeczeństwa do wyboru zestawu instytucji społecznych, które regulują interakcje społeczne"⁴. Ponadto dostępność infrastruktury, integracyjne perspektywy edukacyjne i zawodowe oraz inicjatywy społeczne dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością umożliwiają im pełne zaangażowanie w działania społeczności jako obywateli.

Ważne jest, aby spojrzeć poza sprawność fizyczną i codzienne czynności, aby uwzględnić szersze subiektywne wymiary, takie jak jakość funkcjonowania, akceptacja, satysfakcja, podejmowanie decyzji i kontrola osobista, które są często zaniedbywane⁵. Odniesienie się do tych wymiarów może znacząco poprawić samopoczucie osób z niepełnosprawnością.

Uczestnictwo w społeczeństwie jest istotnym celem zdrowotnym ze względu na jego wpływ na integrację, rokowanie i długoterminowy dobrostan⁶. Zdrowie jest definiowane nie tylko z perspektywy indywidualnej⁷, ale także w kategoriach dobrostanu społecznego⁸, który obejmuje integrację, wkład, akceptację, zaufanie i zrozumienie dynamiki społecznej⁵. W przypadku osób z niepełnosprawnością aspekty takie jak niezależne życie, samostanowienie i satysfakcja z uczestnictwa w społeczności mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia wysokiej jakości życia i dobrostanu emocjonalnego. Podkreśla to potrzebę skoncentrowania usług zdrowotnych i społecznych na upodmiotowieniu i samostanowieniu tej populacji.⁹

Koncepcja **obywatelstwa** jest wykluczająca, oparta na szablonie idealnego obywatela, racjonalnego i niezależnego, wykluczającego osoby z niepełnosprawnością. Istnieje przekonanie, że obywatele powinni

² Harris, S., Owen, R., & De Ruiter, C. (2012). Zaangażowanie obywatelskie i osoby z niepełnosprawnością: The Role of Advocacy and Technology. *Journal of Community Engagement and Scholarship*, 5(1). <https://doi.org/10.54656/awpe1856>.

³ Etmanski, A. 2020. *The Power of Disability: 10 Lessons for Surviving, Thriving, and Changing the World*. Kanada: Berrett-Koehler Publishers.

⁴ <https://dev.to/favourmark05/inclusive-community-1l4g>

⁵ (Hammell, K. W. (2015). Jakość życia, uczestnictwo i prawa zawodowe: perspektywa możliwości). *Aust. Occup. Ther. J.* 62, 78-85. doi: 10.1111/1440-1630.12183

⁶ <https://www.culturehealthandwellbeing.org.uk/sites/default/files/9789289054553-eng.pdf>

⁷ Stone A, Mackie C, redaktorzy. Subiektywny dobrostan: pomiar szczęścia, cierpienia i innych wymiarów doświadczenia. Washington (DC): National Academies Press; 2013 (<https://www.nap.edu/catalog/18548/subjective-well-being-measuring-happinessuffering-and-other-dimensions-of>).

⁸ Keyes CLM. Dobrostan społeczny. *Soc Psychol Q.* 1998;61(2):121-40.

⁹ Cegarra, B., Cattaneo G., Ribes A., Solana-Sánchez J., Saurí J., (2023). Niezależne życie, dobrostan emocjonalny i jakość życia osób z niepełnosprawnością: pośrednicząca rola samostanowienia i satysfakcji z uczestnictwa. *Frontiers in Psychology*, 14. DOI=10.3389/fpsyg.2023.1279014

być zdrowi i pełnić produktywne role społeczne, aby uczestniczyć i być aktywnymi w społeczeństwie¹⁰. Włączenie więc jest kluczowe do rozważenia i wdrożenia w każdym aspekcie społeczności. Wartości normatywne tworzą niedostępne środowiska i postawy sprawnych, ograniczając w ten sposób możliwości pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym. Znaczenie powinny mieć osobiste doświadczenia osób z niepełnosprawnością. Włączenie musi uwzględniać różne potrzeby i pragnienia osób z niepełnosprawnością, aby przeciwdziałać izolacji społecznej i bierności¹¹. Należy dokonać ważnego rozróżnienia między **byciem a działaniem** w odniesieniu do **obywatelstwa**. Pierwsze odnosi się głównie do statusu, podczas gdy drugie podkreśla aktywny udział w społeczeństwie.¹² Aktywne obywatelstwo dotyczy zaangażowanych osób uczestniczących w działaniach wspierających społeczność. Chociaż ustawodawstwo dotyczące niepełnosprawności uznaje prawo osób z niepełnosprawnością do bycia zaangażowanymi obywatelami i dostępu do życia publicznego na równych zasadach z innymi, ciągłe ograniczenia uniemożliwiają dostęp do zaangażowania obywatelskiego.¹³ W badaniach nad niepełnosprawnością wyróżniono dwa przeciwstawne zastosowania obywatelstwa. Z jednej strony, idea obywatelstwa może promować zasady integracji i uczestnictwa w społeczeństwie, ale z drugiej strony, badania podkreślają przypadki dyskryminacji, które utrudniają włączenie społeczne.¹²

Co więcej, paradygmat niezależnego życia (Independent Living - IL) wskazuje, że obecność barier środowiskowych ma decydujący wpływ na poziom niezależności osób z niepełnosprawnością i ich **udział** jako obywateli w społeczeństwie.¹⁴ Zapewnienie możliwości współtworzenia i uczestnictwa może wiązać się z wysiłkami na rzecz waloryzacji doświadczeń związanych z niepełnosprawnością i obalenia dewaluacji, jaką społeczeństwo przypisuje osobom z niepełnosprawnością^{15,16,17}. Jest to związane z art. 30 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością, który wymaga oceny barier w dostępności kultury (dóbr kultury, dziedzictwa kulturowego) i podjęcia konkretnych działań, które umożliwią tej grupie docelowej "rozwijanie i wykorzystywanie swojego potencjału twórczego, artystycznego i intelektualnego"¹⁸

Ważne jest, aby budować społeczności o cechach środowiskowych sprzyjających uczestnictwu,

¹⁰ Waldschmidt, A., & S p lchre, M. (2019). Obywatelstwo: refleksje na temat istotnej, ale ambiwalentnej koncepcji dla osób z niepełnosprawnościami. *Disability & Society*, 34(3), 421–448. <https://doi.org/10.1080/09687599.2018.1543580>

¹¹ Christiaens, M., & Brittain, I. (2021). Zło ono c wdrażania polityki integracji osób z niepełnosprawnością w dobrowolnych klubach sportowych w Wielkiej Brytanii. *European Sport Management Quarterly*, 23(4), 1–21. <https://doi.org/10.1080/16184742.2021.1955942>

¹² Wyness, L. (2013). "Mówiąc o obywatelstwie...". Badanie wkładu międzypokoleniowego, partycypacyjnego projektu edukacyjnego w promowanie aktywnego obywatelstwa w zrównoważonych społecznościach. * rodowisko Lokalne*, 20(3), 277–297. <https://doi.org/10.1080/13549839.2013.839645>

¹³ (Harris, S., Owen, R., & De Ruiter, C. (2012). Zaangażowanie obywatelskie i osoby z niepełnosprawnością: The Role of Advocacy and Technology. *Journal of Community Engagement and Scholarship*, 5(1). <https://doi.org/10.54656/awpe1856>).

¹⁴ DeJong, G. (1979). Niezale ne  ycie: od ruchu spo ecznego do paradygmatu analitycznego. *Arch. Phys. Med. Rehabil.* 60, 435–446.

¹⁵ Jakubowicz, Andrew i Helen Meekosha. 2003. "Czy wielokulturowo c mo e obejmowa c niepe nosprawno c?" W *Disability, Culture and Identity*, pod redakcj  Sheili Riddell i Nicka Watsona, 180–199. UK: Pearson.

¹⁶ Leahy, A. i D. Ferri. 2022. "Bariery i u latwienia w uczestnictwie osób z niepełnosprawnością w kulturze: A Narrative Literature Review". *Scandinavian Journal of Disability Research* 24 (1): 68–81. <https://doi.org/10.16993/sjdr.863>.

¹⁷ Chaidemenaki, L., & Kolokytha, O. (2024). Czyja to w ogóle jest kultura? Postrzeganie dostępności w muzeach przez profesjonalistów pracujących z osobami z niepełnosprawnością intelektualną w Grecji. *Museum Management and Curatorship*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/09647775.2024.2357073>

¹⁸ Konwencja ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością. n.d. <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html>.

minimalizując ograniczenia aktywności osób z niepełnosprawnością. Możliwość uczestniczenia i angażowania się w sytuacje życiowe powinna dotyczyć wszystkich.¹⁹ Zaobserwowane cechy środowiska miejskiego (takie jak nierówne chodniki, schody, brak oznaczeń itp.) utrudniają poruszanie się po przestrzeni zewnętrznej. Te bariery w zabudowanym środowisku miejskim utrudniają uczestnictwo w życiu społecznym osobom ze szczególnymi potrzebami.²⁰ Udział osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i możliwość uczestniczenia w życiu publicznym nie zawsze są łatwe. Ciągłe przeszkody znacznie utrudniają dostęp do wszystkich aspektów zaangażowania społecznego.²¹ Możliwość wykonywania obowiązków w społeczeństwie oraz posiadanie praw obywatelskich, politycznych, ekonomicznych i kulturalnych są realizowane w ramach obywatelstwa. Jednak ze względu na bariery społeczne osoby z niepełnosprawnością napotykają poważne trudności w wypełnianiu ról obywatelskich.¹⁹

Jak wskazano, partycypacyjne i integracyjne praktyki życiowe przyczyniają się do ogólnego zdrowia i dobrostanu społeczności poprzez zachęcanie do różnorodności i empatii wśród obywateli. Społeczności powinny być wzmocnione w celu zapewnienia równych szans dla wszystkich. Aby zoptymalizować rozwój społeczności, kluczowe jest zaangażowanie osób z niepełnosprawnością w procesy planowania i podejmowania decyzji, poprzez zapewnienie że ich perspektywy i potrzeby są odpowiednio reprezentowane. Definicja **koprodukcji** mówi, że *"proces wspólnego projektowania i realizacji projektu z udziałem osób z doświadczeniem życiowym, poprzez uznanie i docenienie wartości bezpośredniego doświadczenia życiowego (a nie tylko doświadczenia zawodowego) w planowaniu, projektowaniu i realizacji projektu"*²². Ponadto ciągłe kampanie edukacyjne i uświadamiające mogą zlikwidować bariery społeczne i stygmaty, torując drogę do bardziej integracyjnego i wspierającego środowiska. Inwestycje w technologie adaptacyjne, dostępne przestrzenie publiczne i kompleksowe usługi wsparcia są również niezbędne do stworzenia ram, w których osoby z niepełnosprawnościami mogą się rozwijać i wносить znaczący wkład w tworzenie włączających, zrównoważonych społeczności. Rozwój społeczności ma na celu wzmocnienie pozycji jednostek w społeczności, wspierając silniejsze i bardziej wzajemne relacje między jej członkami. Jest to kompleksowe podejście oparte na wartościach upodmiotowienia, praw człowieka, inkluzywności, sprawiedliwości społecznej, samostanowienia i zbiorowego działania²³. Włączanie osób z niepełnosprawnością w rozwój społeczności odnosi się do wspólnych wysiłków, które zapewniają udział kobiet, mężczyzn, dziewcząt i chłopców z niepełnosprawnościami w ich lokalnych społecznościach.²⁴

Poniższy raport przedstawia wyniki zarówno badań dzieł zastanych jak i badań terenowych dotyczących włączającego życia w społeczności dla osób z niepełnosprawnościami. Partnerzy zbadali ustawodawstwo,

¹⁹ Waldschmidt, A., & Sépulchre, M. (2019). Obywatelstwo: refleksje na temat istotnej, ale ambiwalentnej koncepcji dla osób z niepełnosprawnościami. *Disability & Society*, 34(3), 421–448. <https://doi.org/10.1080/09687599.2018.1543580>

²⁰ Clarke, P. J., Ailshire, J. A., Nieuwenhuisen, E. R., & de Kleijn - de Vrankrijker, M. W. (2011). Uczestnictwo dorosłych osób z niepełnosprawnością: Rola środowiska miejskiego. *Social Science & Medicine*, 72(10), 1674-1684. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2011.03.025>.

²¹ Harris, S., Owen, R., & De Ruiter, C. (2012). Zaangażowanie obywatelskie i osoby z niepełnosprawnością: The Role of Advocacy and Technology. *Journal of Community Engagement and Scholarship*, 5(1). <https://doi.org/10.54656/awpe1856>.

²² Konferencja ICOM, Ateny 2023.

²³ Kenny, S., & Connors, P. (2017). *Rozwijanie społeczności dla przyszłości* (5th ed.). South Melbourne: Cengage Learning Australia.

²⁴ https://www.licht-fuer-die-welt.at/app/uploads/sites/8/2021/09/13_2019_Policy_DICD_accessible.pdf

regulacje polityczne i inicjatywy, które już wspierają włączenie społeczne na poziomie europejskim i krajowym. Nacisk położono na różne aspekty włączającego życia w społeczności dla osób z niepełnosprawnościami, takie jak ochrona praw, rozwój społeczności, wsparcie społeczne, niezależne życie, zatrudnienie i edukacja. Badania terenowe obejmowały trzy ankiety internetowe i grupy fokusowe skierowane do władz lokalnych, organizacji pozarządowych, osób z niepełnosprawnością, usługodawców i organizacji. Wyniki podkreślają obecne kwestie i przeszkody w codziennym życiu, a na ich podstawie zaproponowano rozwiązania, pomysły i obszary, na których należy się skupić, aby zapewnić dalszy proces włączenia społecznego.

A. Badanie dzieł zastanych na temat społeczności włączających w UE: aktualna sytuacja i regulacje polityczne

Celem ICALL jest wzmocnienie pozycji społeczności, w których ludzie z różnych środowisk i pokoleń mają wiedzę i praktyczne narzędzia do świadczenia usług, programów i dostępnych przestrzeni, które spełniają potrzeby osób z niepełnosprawnościami, wspierając ich aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Projekt ICALL uznaje kluczową rolę samorządów lokalnych i grup interesu w promowaniu włączenia społecznego osób z niepełnosprawnością wspierając wdrażanie zarówno Strategii UE na rzecz praw osób z niepełnosprawnością na lata 2021-2030, jak i art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością na szczeblu lokalnym. Ponadto koncentruje się na wzmacnianiu zdolności władz lokalnych i zainteresowanych stron do tworzenia i utrzymywania społeczności włączających w których osoby z niepełnosprawnością mogą w pełni angażować się w życie społeczne. Poniższy rozdział koncentruje się na identyfikacji w krajach partnerskich i w UE krajowych przepisów, polityk i inicjatyw, które już przyczyniają się do wspierania procesu włączenia społecznego. Desk Research obejmuje różne aspekty życia w społeczności włączającej dla osób z niepełnosprawnością - takie jak ochrona praw, niezależne życie, dostęp do usług ogólnych i specjalistycznych, integracyjne możliwości kulturalne i rekreacyjne oraz dostępność przestrzeni publicznej. Istnieją zauważalne różnice w ustawodawstwie, istniejących politykach i strategiach w zaangażowanych krajach partnerskich; dlatego też ujednolicona struktura opisu obecnego stanu prawnego nie jest możliwa.

A1. Wyniki analizy danych zastanych - Grecja

Ochrona praw: W ciągu ostatniej dekady Grecja przeprowadziła znaczące reformy legislacyjne, starając się wprowadzić nowe ramy prawne, które chronią prawa i promują włączenie osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwo. Konwencja ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (2006) jest pierwszym prawnie wiążącym międzynarodowym instrumentem praw człowieka. Określa ona minimalne standardy ochrony i korzystania z pełnego zakresu praw obywatelskich, politycznych, społecznych i ekonomicznych przez osoby z niepełnosprawnością. Konwencja została ratyfikowana na posiedzeniu plenarnym greckiego parlamentu w 2012 r., co zobowiązuje kraj do jej przestrzegania i oznacza zmiany w ustawodawstwie i funkcjonowaniu administracji w celu zapewnienia równego udziału osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym. Ponadto ratyfikacja protokołu dodatkowego umożliwi odwołanie się do organów międzynarodowych w przypadku naruszenia przez państwo praw człowieka chronionych Konwencją.

Ważną inicjatywą na rzecz ochrony praw osób z niepełnosprawnością było uchwalenie części IV ustawy 4488/2017, która, opierając się na wymogach art. 33 Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością wprowadza wytyczne dotyczące wdrażania Konwencji ONZ na szczeblu krajowym²⁵. Na mocy tej ustawy istnieją przepisy organizacyjne dotyczące wdrażania Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością. Minister Stanu został wyznaczony jako organ koordynujący wdrażanie Konwencji, tj. koordynuje działania wszystkich właściwych ministerstw w zakresie formułowania i wdrażania polityk publicznych promujących prawa osób z niepełnosprawnościami oraz Rzecznika Praw Obywatelskich, jako konstytucyjnie zapisanego niezależnego organu we współpracy z Krajową Konfederacją Osób z Niepełnosprawnością.

W 2020 r. Krajowa Konfederacja Osób z Niepełnosprawnością (NCDP) wraz z Ministerstwem Stanu²⁶ opracowała Krajową Strategię Ochrony Praw Osób z Niepełnosprawnością, która jest zgodna z Konwencją (UNCRPD). Strategia obejmuje 6 filarów i 30 celów docelowych w celu zapewnienia ochrony praw osób z niepełnosprawnością a w szczególności: poprawy codziennego życia i podejścia do niepełnosprawności opartego na prawach, dostępności w zorganizowanym środowisku, transporcie, ekspresji i dostępności informacji, uczestnictwa we wszystkich aspektach społeczności oraz podnoszenia świadomości na temat włączenia osób z niepełnosprawnością w społeczność lokalnej i administracji publicznej. Krajowy Plan Działania na rzecz Praw Osób z Niepełnosprawnością stanowił pierwszą horyzontalną politykę publiczną mającą na celu zobowiązanie państwa do ochrony, obrony i korzystania z praw osób z niepełnosprawnością w latach 2020-2023. Między innymi określono poziomy odniesienia we wszystkich ministerstwach, regionach i gminach kraju.

W 2021 r. Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych opracowało Strategię i Plan Działania na rzecz Deinstytucjonalizacji w celu stworzenia spójnej i kompleksowej polityki promowania deinstytucjonalizacji i zapewnienia ram wsparcia dla osób wymagających szczególnego traktowania, takich jak dzieci, dzieci z niepełnosprawnościami, dorośli z niepełnosprawnościami i osoby starsze. Według aktualnych badań, 1642 dorosłych i 100 dzieci z niepełnosprawnością lub bez przebywa w zamkniętych strukturach instytucjonalnych²⁷. Strategia została oparta na zasadach uczestnictwa i integracji, niedyskryminacji, równości, wyboru życia i prawa do zindywidualizowanej opieki.²⁸

Jedyną alternatywą dla opieki instytucjonalnej w Grecji są obecnie "domy wsparcia" zapewniające wsparcie osobom z niepełnosprawnością fizyczną, psychospołeczną, intelektualną i/lub sensoryczną o różnych potrzebach. Do czerwca 2018 r. istniało 28 organizacji prowadzących 65 domów wsparcia, w których mieszka 389 osób²⁹. **Ustanowienie i wdrożenie "domów wsparcia" było ważną reformą, która przyczyniła się do włączenia osób z niepełnosprawnością w lokalne społeczności.**

Oprócz powyższego, w 2022 r. Ministerstwo Zatrudnienia i Spraw Socjalnych zainicjowało pilotaż programu "Asystent osobisty" dla osób z niepełnosprawnością którego celem jest poprawa jakości życia osób z

²⁵ <https://easpd.eu/project-detail/di-greece-technical-support-on-deinstitutionalisation-di-process-in-greece/>

²⁶ <https://www.primeminister.gr/wp-content/uploads/2020/12/2020-ethniko-sxedio-drasis-amea.pdf>

²⁷ https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/ede/EL-ANED%202018-19-Country%20report%20Living%20independently%20-%20final%20for%20web.docx

²⁸ https://easpd.eu/fileadmin/user_upload/DI_Strategy_-_EN_with_layout.pdf

& (Raport greckiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie wdrożenia Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością).

²⁹ https://easpd.eu/fileadmin/user_upload/DI_Strategy_-_EN_with_layout.pdf

niepełnosprawnością i ich rodzin, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości niezależnego życia i równego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej pod kątem kulturalnym, finansowym i społecznym.³⁰ Przyjęcie programu osobistego asystenta było od dawna postulatem ruchu na rzecz osób z niepełnosprawnością w Grecji, który wydaje się być częściowo spełniony, ale nadal służy niewielkiej liczbie osób z niepełnosprawnością.

Dostępność i organizacja środowiska: W Grecji ustanowiono specjalne przepisy dotyczące dostępności budynków publicznych i infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością³¹, a także przepisy dotyczące ustanowienia komitetu ds. dostępności w Ministerstwie Środowiska oraz odpowiednich centralnych i regionalnych komitetów ds. dostępności³². W szczególności powołano Krajowy Urząd ds. Dostępności jako organ doradczy przy premierze, którego celem jest promowanie dostępności dla osób z niepełnosprawnością we wszystkich obszarach działalności człowieka. Według Krajowej Konfederacji Osób z Niepełnosprawnością dostępność była promowana za pomocą istniejących ram prawnych zgodnie z postanowieniami CRDP. Jednak w kilku obszarach (tj. transport, dostępność plaż, budynki publiczne) nadal istnieją istotne problemy.³³

Wolność wypowiedzi i dostęp do informacji: Ważnym aspektem rozwoju społeczności jest ułatwianie wolności wypowiedzi, opinii i dostępu do informacji osobom z niepełnosprawnością. Brak aktualnego dostępu do informacji wynika przede wszystkim z braku środków technologicznych, umiejętności i szkoleń, które umożliwiłyby dostęp do informacji elektronicznych. Wymagane aspekty dostępności dla osób z niepełnosprawnością można znaleźć na kilku stronach internetowych administracji publicznej w oparciu o obowiązek zapewnienia odpowiednich środków komunikacji i dostępu do informacji³⁴. Informacje związane ze świadczeniami, pomocą i prawami, jak również odpowiednie aplikacje, stają się coraz bardziej elektroniczne. Istnieją znaczące bariery w dostępie do informacji cyfrowych, które są niezbędne dla poprawy jakości życia³⁵. Ponadto urzędnikom państwowym, dostawcom usług publicznych, inżynierom, projektantom itp. brakuje wiedzy na temat potrzeb osób z niepełnosprawnością w zakresie wsparcia. Państwo nie zapewnia żadnych szkoleń w zakresie niepełnosprawności i dostępności, nie ma też żadnej struktury edukacyjnej odpowiedzialnej za prowadzenie szkoleń w tym zakresie.³⁶

Podnoszenie świadomości i ochrona praw: Państwo greckie podjęło znaczące wysiłki w celu podniesienia świadomości oraz promowania poszanowania i godności praw osób z niepełnosprawnością poprzez następujące działania: a) ustanowienie Krajowej Rady przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji, z udziałem NCDP, b) Krajowy Plan Działania przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji, c) ustanowienie Krajowego Mechanizmu Nadzorczego w celu wdrożenia wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka d) uchwalenie ustawy 4443/2016 dotyczącej zasady równego traktowania e) uchwalenie ustawy 4488/2017,

³⁰ 4837/2021. <https://ypergasias.gov.gr/xekinise-i-efarmogi-tou-prosopikou-voithou-gia-atoma-me-anapiria-stin-ellada/>

³¹ Ustawa 2831/2000 (art. 28) i ustawa 4067/2012 (art. 26)

³² Ustawa 4067/2012, ustawa 4495/2017

³³ [Krajowa Konfederacja osób z niepełnosprawnością Grecji \(NCDP\), 2019. Prawa człowieka i osoby z niepełnosprawnością. Alternatywny raport Grecji 2019 \(wersja ostateczna\) i odpowiedzi na listę zagadnień i zaleceń.](#)

³⁴ Ustawa 4488/2017, artykuł 65

³⁵ Na swojej stronie internetowej www.synigoros-solidarity.gr grecki Rzecznik Praw Obywatelskich utworzył specjalną zakładkę tematyczną dla osób z niepełnosprawnością: <https://www.synigoros-solidarity.gr/kategoria/eualotes-omadestoma-me-anapiria-amea>

³⁶ [Krajowa Konfederacja osób z niepełnosprawnością Grecji \(NCDP\), 2019. Prawa człowieka i osoby z niepełnosprawnością. Alternatywny raport Grecji 2019 \(wersja ostateczna\) i odpowiedzi na listę zagadnień i zaleceń.](#)

która dotyczy monitorowania i właściwego wdrażania Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnością, f) grecki język migowy został uznany za równoważny z językiem greckim³⁷, a grecki alfabet Braille'a za oficjalny sposób pisania greckich niewidomych obywateli, g) uchwalenie ustawy 4491/2017 (Dziennik Rządowy 2017b) dotyczącej prawnego uznania tożsamości płciowej.

Zatrudnienie: Państwo greckie podjęło wysiłki w celu zwiększenia wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnością poprzez przyjęcie środków legislacyjnych³⁸. Społeczny ruch na rzecz osób z niepełnosprawnością w Grecji wskazuje, że zmiany legislacyjne miały ograniczony wpływ na wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnością w sektorze publicznym i prawie żaden wpływ w sektorze prywatnym³⁹. W 2016 r. uchwalenie ustawy 4440/2016 stworzyło już nową sytuację prawną dla rekrutacji osób z niepełnosprawnością i członków ich rodzin w sektorze publicznym, co znacznie zwiększyło wskaźniki zatrudnienia osób z niepełnosprawnością.⁴⁰ W szczególności ustawa ta przewiduje, że 10% i 5% stanowisk, które mają być obsadzone przez stały personel i personel zatrudniony na podstawie niestálych umów prawa prywatnego w sektorze publicznym - w tym osoby prawne i organizacje władz lokalnych - powinny być objęte przez osoby z niepełnosprawnością z niepełnosprawnością orzeczoną i/lub członków ich rodzin. Ustawa ta odnosi się jednak wyłącznie do sektora publicznego⁴¹. Dalsze badania⁴² pokazują, że dostęp osób z niepełnosprawnością do istniejącego rynku pracy jest w Grecji ograniczony, co wskazuje na i) znacznie niższy odsetek zatrudnionych osób z niepełnosprawnością w porównaniu do osób bez niepełnosprawności w wieku 20-64 lat (24,2% w porównaniu do 57,6%) i znacznie niższy niż krajowy cel strategii "Europa 2020"; ii) w populacji "osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności"⁴³ 83% osób w wieku 20-24 lat, 72% osób w wieku 25-29 lat i 55,5% osób w wieku 30-34 lat nie ma żadnego doświadczenia zawodowego oraz iii) 84% zatrudnionych osób z niepełnosprawnością wspomina, że pracodawcy nie zapewnił im **odpowiedniego środowiska pracy**, zwłaszcza w sektorze prywatnym. Ostatni punkt pokazuje, że strach przed zwolnieniem w sektorze prywatnym jest kluczową barierą dla osób z niepełnosprawnością w korzystaniu z odpowiednich udogodnień prawnych⁴⁴. Ponadto Organizacja Zatrudnienia Osób z Niepełnosprawnością (OAED), która jest centralną jednostką zarządzania aktywną polityką zatrudnienia, oferuje ograniczone możliwości dla osób z niepełnosprawnością i ograniczone zachęty dla pracodawców w sektorze prywatnym w zakresie zatrudniania pracowników z niepełnosprawnością. W związku z powyższym należy podjąć więcej działań w celu poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnością na rynku pracy.

³⁷ Ustawa 4488/2017

³⁸ Ustawa 1648/1986 (Dziennik Ustaw 1986) i nowelizacja ustawy 2643/1998 (Dziennik Ustaw 1998)

³⁹ [Krajowa Konfederacja osób z niepełnosprawnością Grecji \(NCDP\), 2019. Prawa człowieka i osoby z niepełnosprawnością. Alternatywny raport Grecji 2019 \(wersja ostateczna\) i odpowiedzi na listę zagadnień i zaleceń.](#)

⁴⁰ Uchwalenie tej ustawy jest wynikiem kampanii greckiego ruchu na rzecz osób z niepełnosprawnością, mającej na celu zaradzenie nierównemu traktowaniu osób z niepełnosprawnością podczas rekrutacji w sektorze publicznym w porównaniu z innymi grupami społecznymi, takimi jak rodziny z więcej niż trojgiem dzieci, Government Gazette 2016b.

⁴¹ Aby podać kilka przykładów i / lub zaleceń, np. i) zapewnienie zachęt podatkowych i ubezpieczeniowych dla pracodawców z sektora prywatnego, ii) wdrożenie modelu zatrudnienia wspomaganego, iii) przyjęcie osobistego asystenta, by wymienić tylko kilka.

⁴² Na potrzeby niniejszego badania Obserwatorium ds. Niepełnosprawności NCDP wykorzystało zmienne dotyczące zatrudnienia uwzględnione w badaniu próby Dochody i warunki życia (EU-SILC) w 2016 r. (z rokiem referencyjnym 2015) przeprowadzonym przez Grecki Urząd Statystyczny we współpracy z Eurostatem.

⁴³ termin ten nie odzwierciedla opinii autorów, ale opublikowanego artykułu badawczego.

⁴⁴ patrz odpowiednia ustawa 4440/2016

Edukacja: W Grecji edukacja osób z niepełnosprawnością jest prowadzona w szkołach ogólnodostępnych z klasami integracyjnymi ze specjalnymi środkami edukacyjnymi i równoległym wsparciem indywidualnym a także w oddzielnych szkołach specjalnych. Według greckiego Rzecznika Praw Obywatelskich⁴⁵, pozytywne zmiany zostały wprowadzone przez greckie państwo⁴⁶ wraz z ogłoszeniem i wdrożeniem polityki włączającej. Zgłaszane są jednak istotne problemy związane z organizacją, zasobami, personelem, programami i metodami nauczania, materiałami edukacyjnymi, postrzeganiem i praktykami w zakresie edukacji dzieci z niepełnosprawnością.⁴⁷

A2. Wyniki analizy danych zastanych - Polska

Polityka społeczna wobec osób z niepełnosprawnościami wynika w Polsce z Konstytucji RP. Akt ten ustanawia zakaz dyskryminacji, wskazując, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32)⁴⁸. Ważnym dokumentem regulującym sytuację osób z niepełnosprawnościami jest również uchwała Sejmu z dnia 1 sierpnia 1997 roku - Karta Praw osób z niepełnosprawnością potwierdzająca prawo osób z niepełnosprawnościami do niezależnego, samodzielnego, aktywnego i wolnego od dyskryminacji życia. Dokument ten zawiera katalog dziesięciu praw, w tym: dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym, edukacji włączającej oraz zatrudnienia na otwartym rynku pracy.⁴⁹

System wsparcia aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w Polsce regulują przepisy ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnością. Zagadnienia związane z tematyką dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjno-informacyjnej zostały ujęte w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. (znowelizowanej 17 kwietnia 2023 r.) o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych⁵⁰ oraz w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom o szczególnych potrzebach.⁵¹

Aktem prawa międzynarodowego o szczególnym znaczeniu dla poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami, stanowiącym podstawę budowania społeczności włączających, jest Konwencja ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością (UNCRPD), ratyfikowana przez Polskę 6 września 2012 roku. Artykuł 1 Konwencji stanowi, że jej celem jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby z niepełnosprawnością oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności⁵². Ratyfikacja Konwencji

⁴⁵(Sprawozdanie greckiego rzecznika praw obywatelskich na temat wdrażania Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością).

⁴⁶ Ustawa o programach koedukacyjnych 4368/2016 - Dziennik Urzędowy 21/A/21-2-2016, art. 82 i decyzja ministerialna 172877/D3/04.11.2016 Dziennik Urzędowy 3561.

⁴⁷ <https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el.files.398932><https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el.stiriksi.37349><https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el.smea.28928>
<https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el.aksiologisi.29858>

⁴⁸ Obecnie tekst Konstytucji RP <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

⁴⁹ Rezolucja Parlamentu - Karta Praw osób z niepełnosprawnością <https://bip.brpo.gov.pl/pl/karta-praw-osob-z-niepelnosprawnoscia>

⁵⁰ Zmieniona ustawa <https://www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa/nowe-przepisy-ustawy-o-dostepnosc-cyfrowej>

⁵¹ Materiały informacyjne <https://niepelnosprawni.gov.pl/p,176,ustawa-o-zapewnianiu-dostepnosc-osobom-ze-szczegolnymi-potrzebami>

⁵² Aktualny tekst konwencji <https://niepelnosprawni.gov.pl/a,53,konwencja-onz-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>

nałożyła na Polskę obowiązek usunięcia wszelkich barier, jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami w skutecznej realizacji swoich praw, w tym prawa do życia w społeczeństwie na zasadzie równości z innymi osobami (art. 19). Za koordynację wdrażania Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością na szczeblu krajowym odpowiada Minister Pracy i Polityki Społecznej, który wraz z Zespołem do spraw wdrażania Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością⁵³ przedstawia cykliczne sprawozdania z działań na rzecz realizacji przyjętych zobowiązań. Odrębne sprawozdania w tym zakresie przedstawia Rzecznik Praw Obywatelskich wraz z powołaną przez niego Komisją Ekspertów ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami (społecznym organem opiniodawczo-doradczym).⁵⁴

Osoby z niepełnosprawnościami, ich otoczenie i reprezentujące je organizacje są również aktywne w procesie monitorowania wdrażania Konwencji w Polsce. W 2015 r. powstał pierwszy Społeczny Raport Alternatywny z wdrażania Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością, zaktualizowany w 2018 r. o informacje na temat kluczowych naruszeń postanowień Konwencji⁵⁵. Oba dokumenty zostały przekazane Komitetowi ONZ ds. Praw osób z niepełnosprawnością i uwzględnione przy formułowaniu rekomendacji dla Polski.⁵⁶

Inną formą monitorowania wdrażania zapisów Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością w Polsce, zainicjowaną i realizowaną przez środowisko pozarządowe, są organizowane corocznie od 2015 roku Kongresy Osób z Niepełnosprawnościami⁵⁷ (poprzedzone regionalnymi/subregionalnymi Konwentami Osób z Niepełnosprawnościami, które są platformą dyskusji na tematy ważne dla regionalnych środowisk osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, organizacji i innych instytucji branżowych; w województwie dolnośląskim dwa ostatnie Konwentu zorganizowały i poprowadziły grupy self-adwokatów działające przy Fundacji Eudajmonia).

Ważnym dokumentem urzeczywistniającym możliwość budowania społeczności włączających jest Rządowa Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030.⁵⁸ Dokument ten zakłada kompleksowe, horyzontalne, międzysektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie samodzielnego życia i włączenia społecznego. Na podstawie diagnozy rzeczywistej sytuacji osób z niepełnosprawnościami wyodrębniono 8 obszarów priorytetowych Strategii: Niezależne Życie, Dostępność, Edukacja, Praca, Warunki Życia i Ochrona Socjalna, Zdrowie, Budowanie Świadomości, Koordynacja. W ramach priorytetu Niezależne życie planowane jest m.in. zainicjowanie procesu deinstytucjonalizacji (zgodnie z przygotowywanymi europejskimi wytycznymi dotyczącymi przejścia od opieki instytucjonalnej do wsparcia środowiskowego) przy odpowiednim zaangażowaniu społeczności, w tym w szczególności organizacji osób z niepełnosprawnością i podmiotów ekonomii społecznej.

Kolejnym krokiem w realizacji idei niezależnego życia i włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami było przyjęcie w sierpniu 2022 r. przez polski rząd Strategii Rozwoju Usług Społecznych, Polityki Publicznej do 2030 r. (z perspektywą do 2035 r.). Strategia określa kierunki działań na

⁵³ <https://niepelnosprawni.gov.pl/p,110,zespol-ds-konwencji-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>

⁵⁴ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/komisja-ekspert%C3%B3w-ds-os%C3%B3b-z-niepe%C5%82nosprawno%C5%9Bci%C4%85-%E2%80%93-sprawozdanie-z-dzia%C5%82a%C5%84-w-2018-r>

⁵⁵ Treść raportu <http://konwencja.org/cala-tresc-raportu/>. Aktualizacja raportu <https://konwencja.org/aktualizacja-spoiecznego-raportu-alternatywnego/>

⁵⁶ Zalecenia <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Rekomendacje%20Komitetu%20ONZ%20dla%20Polski%20%28%20C4%99z.%20angielski%29.pdf>;

⁵⁷ Kongresy raporty z lat 2017-2019 <https://konwencja.org/>, z lat 2022-2023 <https://pfon.org/kongres/>

⁵⁸ <https://niepelnosprawni.gov.pl/p,170,strategia-na-rzecz-osob-z-niepelnosprawnościami-2021-2030>

rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu: nadanie priorytetu usługom społecznym świadczonym w lokalnej społeczności nad opieką instytucjonalną, wspieranie rozwoju zindywidualizowanych usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności, w tym usług o charakterze profilaktycznym, które ograniczą zapotrzebowanie na opiekę instytucjonalną⁵⁹. Na poziomie regionalnym koordynację wdrażania Strategii prowadzić będą samorządy województw poprzez Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej (ROPS), które opracują regionalne plany rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji (będą one miały bezpośredni wpływ na wydatkowanie środków EFS stymulujących rozwój usług środowiskowych).

Kolejnym ważnym krokiem w kierunku wsparcia samodzielnego życia osób z niepełnosprawnościami było uchwalenie ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, która rozszerza katalog podmiotów uprawnionych do prowadzenia mieszkań treningowych lub wspomaganych (zmienia również nazewnictwo poprzez rezygnację z nazwy mieszkania chronione). Nowelizacja wprowadziła do systemu pomocy społecznej nowe usługi, tj. usługi opiekuńcze świadczone w formie usług sąsiedzkich oraz krótkotrwałe pobyty w domach pomocy społecznej w formie dziennej lub całodobowej.⁶⁰

W listopadzie 2023 r. zakończyły się prace prowadzone ze środków EFS przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób z Niepełnosprawnością, wspólnie z partnerami społecznymi, nad przygotowaniem projektu nowej ustawy wraz z aktami wykonawczymi do niej, a także propozycji zmian w innych ustawach, które będą implementować postanowienia Konwencji⁶¹. Oczekiwane przyjęcie proponowanej ustawy będzie kamieniem milowym w realizacji praw osób z niepełnosprawnościami do niezależnego życia w społecznościach włączających.

A3. Wyniki analizy danych zastanych - Finlandia

Poprzez Konwencję o prawach osób z niepełnosprawnością (art. 3 i 4) Finlandia zobowiązała się do tego, że wszystkie decyzje dotyczące osób z niepełnosprawnością muszą być ściśle negocjowane z osobami niepełnosprawnościami. Osoby z niepełnosprawnością muszą być również aktywnie zaangażowane przez organizacje, które je reprezentują. Jedną z zasad UNCRPD jest pełne i skuteczne uczestnictwo i włączenie ludzi w społeczeństwie.⁶²

Krajowy plan działania dotyczący Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością określa środki, które zostaną podjęte w celu promowania wdrażania Konwencji w różnych gałęziach administracji w drugim okresie planu działania 2020-2023⁶³. Plan działania podkreśla znaczenie włączenia społecznego osób z niepełnosprawnością w zmieniającym się środowisku operacyjnym oraz znaczenie dostępności jako warunku wstępnego wdrażania innych praw. Jednym z głównych celów planu działania jest zwiększenie

⁵⁹ <https://www.deinstytucjonalizacja.info/blog/strategia-rozwoju-uslug-spoecznych-opublikowana-w-monitorze-polskim>

⁶⁰ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/1693>

⁶¹ Projekt ustawy wraz z uzasadnieniem <https://wyrownywanieszans.mrips.gov.pl/materialy-do-pobrania/>

⁶² Finlandia aktualne przepisy dotyczące Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027_2

⁶³ Prawo do włączenia społecznego i równości: Krajowy plan działania dotyczący Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością (2020-2023)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163217>

świadomości na temat praw osób z niepełnosprawnością i włączenie tych praw do głównego nurtu w różnych gałęziach administracji i szerzej w społeczeństwie.

Raport na temat realizacji praw człowieka w codziennym życiu osób z niepełnosprawnością⁶⁴. Badanie zostało przeprowadzone przez Radę Doradczą ds. Praw Osób z Niepełnosprawnością (VANE - Advisory Board for the Rights of Persons with Disabilities) na zlecenie latem i jesienią 2023 r. w ramach projektu badawczego Uniwersytetu Helsińskiego "Korzystanie z praw w codziennym życiu osób z niepełnosprawnością". Zostało ono przeprowadzone w celu wsparcia krajowego wdrażania Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością i programu działań w latach 2024-2027. Przedmiotem badania były własne doświadczenia osób z niepełnosprawnością w codziennych sytuacjach oraz sposób, w jaki postrzegają one realizację praw osób z niepełnosprawnością na początku 2020 roku w Finlandii. Na podstawie wyników ankiety można stwierdzić, że prawa wielu osób z niepełnosprawnościami są stale naruszane. Jednocześnie nie istnieją skuteczne systemy pozwalające na ochronę tych praw przed ich łamaniem. Strukturalne aspekty społeczeństwa (utrudnienia w środowisku zbudowanym, informacje i braki w dostępności cyfrowej, niewystarczające usługi dla osób z niepełnosprawnością, biurokracja, braki związane z realizacją świadczonych usług itp.) oraz przeszkody społeczne (postawa, brak świadomości itp.) powinny zostać usunięte.

Ministerstwo Spraw Społecznych i Zdrowia: Zabezpieczenie włączenia osób z niepełnosprawnością w usługi dotyczące niepełnosprawności - Raport grupy roboczej ds. promowania włączenia⁶⁵. Celem grupy roboczej było zapewnienie i dalsze zwiększenie włączenia osób z niepełnosprawnością w proces podejmowania decyzji i organizacji usług ich dotyczących, wyjaśnienie środków prawnych dotyczących wyboru sposobu organizacji usług; poprawa jakości usług, wzmocnienie prawa do otrzymywania usług spełniających indywidualne potrzeby; oraz zwiększenie równego traktowania osób z niepełnosprawnością. Rządowy projekt całościowej reformy przepisów dotyczących usług dla osób z niepełnosprawnością (159/2018), który stracił ważność wiosną 2019 r., posłużył za podstawę dyskusji grupy roboczej. Propozycje grupy roboczej dotyczą proponowanych przepisów i uzasadnień związanych z procesami dotyczącymi klientów w ustawie o usługach i pomocy dla osób z niepełnosprawnością oraz ustawie o pomocy społecznej. Przepisy dotyczą wspierania integracji i uczestnictwa osób z niepełnosprawnością, oceny zapotrzebowania na usługi, planowania usług oraz podejmowania i wdrażania decyzji. Oprócz propozycji dotyczących wzmocnienia integracji, grupa robocza proponuje dodanie szeregu przepisów wraz z ich uzasadnieniem do nowej ustawy o usługach dla osób z niepełnosprawnością w celu poprawy ochrony prawnej ex ante osób z niepełnosprawnością/.

Rada Doradcza ds. Praw Osób z Niepełnosprawnością VANE: Rada Doradcza ds. Praw osób z niepełnosprawnością jest krajowym organem koordynującym Konwencję ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością. Jego zadaniem jest promowanie wdrażania Konwencji na szczeblu krajowym oraz uwzględnianie praw osób z niepełnosprawnością we wszystkich aspektach działalności rządu. Rada działa w ramach Ministerstwa Spraw Społecznych i Zdrowia. Składa się z przedstawicieli ministerstw, osób z

⁶⁴ Raport na temat realizacji praw człowieka w codziennym życiu osób z niepełnosprawnością <https://tuhat.helsinki.fi/ws/portafiles/porta/283164457/loppuraportti.pdf>

⁶⁵ Ministerstwo Spraw Społecznych i Zdrowia: Zapewnienie włączenia osób z niepełnosprawnością w usługi dla osób z niepełnosprawnością - sprawozdanie grupy roboczej ds. promowania włączenia https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162611/STM_2020_37_R.pdf?sequence=1&isAllowed=y

niepełnosprawnością i ich rodzin, organizacji rynku pracy, a także przedstawiciele władz regionalnych i lokalnych .⁶⁶

Komitet Praw Osób z Niepełnosprawnością działa jako stały dział w ramach Delegacji Praw Człowieka. Zgodnie z art. 33 ust. 3 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością, osoby z niepełnosprawnością i reprezentujące je organizacje powinny być zaangażowane i w pełni uczestniczyć w procesie monitorowania wdrażania Konwencji. W tym celu powołano Komitet Praw Osób z Niepełnosprawnością. Komitet działa na rzecz promowania, ochrony i monitorowania wdrażania Konwencji w Finlandii .⁶⁷

Raport: Centrum Praw Człowieka: Równy udział osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie - jak wygląda sytuacja?⁶⁸ . Równe uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w społeczeństwie wymaga dalszej pracy: Nie wystarczy usunąć przeszkody na drodze do włączenia społecznego, należy raczej podjąć działania w celu przyspieszenia zmian ("równość transformacyjna"). Zaangażowanie ("involve"): strony muszą aktywnie angażować osoby z niepełnosprawnością w planowanie, przygotowanie, wdrażanie i monitorowanie. Dobra integracja społeczna wymaga od osób z niepełnosprawnością słuchania ludzi i angażowania ich. Aby to wszystko było możliwe, potrzebujemy również szerszej modyfikacji postaw w społeczeństwie.

Rzecznik ds. niedyskryminacji: Równe uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu zawodowym⁶⁹ . Jednym z obszarów zainteresowania Rzecznika ds. Niedyskryminacji w latach 2021-2022 była promocja włączenia osób z niepełnosprawnością w życie zawodowe. Celem publikacji jest wsparcie, na przykład pracodawców i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Finlandii, urzędów pracy i ekspertów ds. usług dla osób z niepełnosprawnością w promowaniu zatrudnienia osób z niepełnosprawnością. Celem publikacji jest przedstawienie środków promujących uczestnictwo w życiu zawodowym.

A4. Wyniki analizy danych zastanych - Węgry

Podstawową miarą rozwoju społeczeństwa jest to, w jaki sposób odnosi się ono do swoich obywateli z niepełnosprawnością i w jakim stopniu uwzględnia w swoich decyzjach interesy i punkty widzenia tych, którzy są zmuszeni żyć w niekorzystnej sytuacji.

Wraz z przyjęciem Ustawy XXVI z 1998 r. o prawach i równych szansach osób z niepełnosprawnością, Węgry stworzyły podstawowy dokument mający na celu zdefiniowanie praw osób z niepełnosprawnością, środków egzekwowania ich praw oraz uregulowanie kompleksowej rehabilitacji, którą należy zapewnić osobom z niepełnosprawnością, a w rezultacie zapewnienie im równych szans, niezależnego życia i aktywnego udziału w życiu społecznym.

Podstawowe zasady określone w przepisach są następujące:

- Państwo, organizacje i członkowie społeczeństwa muszą prowadzić swoją działalność w taki sposób, aby nie powodować szkód prowadzących do niepełnosprawności, a także należy

⁶⁶ Praw osób z niepełnosprawnością VANE <https://vane.to/en/frontpage> <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160908>

⁶⁷ Niepełnosprawność Komitet Praw <https://www.humanrightscentre.fi/about-us/human-rights-delegation/disability-rights-committee-viok/>

⁶⁸ Raport: Centrum Praw Człowieka: Równy udział osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym - jak wygląda sytuacja? [L](#)

⁶⁹ Niedyskryminacja Rzecznik Praw Obywatelskich: Równe uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu zawodowym [L](#)

stworzyć warunki, w których osoby z niepełnosprawnością będą mogły żyć pełniej, a ich obciążenia wynikające z niepełnosprawności mogły zostać zmniejszone.

- Zachowania i działania związane z osobami z niepełnosprawnościami muszą być prowadzone w taki sposób, aby zapobiegać pogarszaniu się stanu niepełnosprawności i łagodzić jego konsekwencje.
- Podczas procesów planowania i podejmowania decyzji, szczególne potrzeby osób z niepełnosprawnością muszą być traktowane priorytetowo, a także należy zwrócić uwagę na fakt, że osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z możliwości dostępnych dla wszystkich tylko wtedy, gdy stosowane są specjalne rozwiązania.
- Przy podejmowaniu decyzji dotyczących osób z niepełnosprawnością należy wziąć pod uwagę, że osoby z niepełnosprawnością są równoprawnymi członkami społeczeństwa i społeczności lokalnej, dlatego należy stworzyć im warunki umożliwiające uczestnictwo w życiu społecznym.
- Państwo jest zobowiązane do zapewnienia egzekwowania praw osób z niepełnosprawnością i funkcjonowania systemu instytucjonalnego kompensującego niedogodności osób z niepełnosprawnością zgodnie z aktualnymi możliwościami gospodarki narodowej.

Przepisy określają również główne obszary działań, które należy wdrożyć w ramach krajowego programu w zakresie niepełnosprawności, aby osiągnąć cele i zapewnić podstawowe zasady.

Program ma cztery obszary docelowe, które określają cele do osiągnięcia:

- podnoszenie świadomości społecznej,
- poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin,
- aktywny udział w życiu społecznym,
- rehabilitacja.

Program musi być egzekwowany w zakresie zdrowia, zatrudnienia, polityki społecznej, edukacji, planowania transportu, rozwoju miast i innych decyzji wchodzących w zakres planowania ogólnokrajowego.

Program (obowiązujący w latach 2015-2025) zawiera koncepcję długoterminową. Jego wdrożenie wymaga starannie zaplanowanych, skoordynowanych działań, które **określają jako plany działania** realizację zadań, dostępne zasoby, wskaźniki wymagane do ich realizacji, współpracę obszarów zawodowych i ciągłe monitorowanie działań.

Węgry **ratyfikowały Konwencję o prawach osób z niepełnosprawnością i związany z nią Protokół fakultatywny** przyjęty w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 13 grudnia 2006 r. **na mocy Ustawy XCII z 2007 r.** Tym samym Węgry zobowiązały się do przyjęcia i przestrzegania jej postanowień.

Konwencja łączy podstawowe prawa osób z niepełnosprawnością w formie kodeksu i określa, co rządy powinny zrobić, aby chronić i promować prawa osób z niepełnosprawnością

Wraz z przyjęciem ustawy CXXV z 2003 r. o równym traktowaniu i promowaniu równych szans, na Węgrzech ustanowiono ramy prawne i instytucjonalne polityki antydyskryminacyjnej w zakresie równych szans. Ustawodawstwo definiuje grupy znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, które doświadczają dyskryminacji i wskazuje mechanizm sankcji. Ustawa ma zastosowanie do stosunków prawnych we wszystkich dziedzinach życia, zapewniając szczegółowe zasady dotyczące zatrudnienia, świadczeń socjalnych, zdrowia, mieszkalnictwa, edukacji i szkoleń oraz korzystania z towarów i usług. Zgodnie z ustawą, każdy samorząd lokalny co pięć lat przyjmuje pięcioletni lokalny program równych szans, który musi

podlegać weryfikacji co dwa lata. Po 1 lipca 2013 r. samorządy lokalne mogą uczestniczyć w przetargach finansowanych ze środków krajowych, współfinansowanych przez UE lub z innych źródeł, jeśli posiadają obowiązujący lokalny program równych szans, równego Traktowania, którego zadaniem jest badanie naruszeń prawa, zatwierdzanie ewentualnych ugód i, w razie potrzeby, określanie sankcji.

Dla grup docelowych i obszarów docelowych określonych w powyższych przepisach uchwalono specjalne przepisy administracyjne, w których określono warunki osobiste, materialne i uprawnienia do usług i świadczeń, a także warunki świadczeń pieniężnych i rzeczowych.

Ustawodawstwo dotyczące świadczeń socjalnych poprzedziło przepisy dotyczące równych szans, ale od 1993 r. przeszło znaczące zmiany. W dziedzinie świadczeń i usług powstały nowe usługi, których celem jest zapewnienie niezależnego życia. Rozpoczął się proces "deinstytucjonalizacji", ale jego realizacja nie przebiega płynnie. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, samorządy lokalne liczące ponad 10 000 mieszkańców są zobowiązane do zorganizowania opieki dziennej dla osób z niepełnosprawnością podczas której należy zadbać o dostępność. Państwo zapewnia specjalistyczną opiekę dla osób z niepełnosprawnością. Zarówno samorząd lokalny, jak i państwo mogą świadczyć usługi na podstawie umowy o świadczenie usług - z kościołem i podmiotami cywilnymi.

Oprócz wykonywania zadań państwowych, działalność organizacji społeczeństwa obywatelskiego jest również istotna na Węgrzech. Oprócz organizacji krajowych istnieją również organizacje regionalne. Działalność organizacji pozarządowych jest niezbędna, ponieważ są one organizowane oddolnie, poszukują i odpowiadają na potrzeby pojawiające się na poziomie społeczności i opierają się na rzeczywistych potrzebach. Organizacje pozarządowe są obecne zarówno jako dostawcy usług, jak i przedstawiciele interesów w dziedzinie usług społecznych.

Tworzenie niezależnego życia dla osób z niepełnosprawnością przeszło znaczące zmiany w ostatnich dziesięcioleciach. Regulacje prawne stale się zmieniają, ale zmiana podejścia niezbędna do ich wdrożenia w codzienne praktyki nie funkcjonuje we wszystkich obszarach. Konieczne jest przyjęcie dobrych praktyk, które pomogą rozszerzyć włączenie społeczne..

B5. Kierunki legislacyjne/polityczne i strategiczne na poziomie UE na rzecz integracji osób z niepełnosprawnością

1. *Istniejące prawodawstwo, instrumenty finansowania i polityki UE*

UE promuje włączenie osób z niepełnosprawnością i rozwój społeczności włączających poprzez prawodawstwo, finansowanie i politykę. Najważniejszymi instrumentami w tym zakresie są:

- Prawodawstwo
 - Konwencja ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością (UNCRPD). UE, jak również jej państwa członkowskie, ratyfikowały Konwencję ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością. Oznacza to, że każdy kraj UE musi chronić prawa osób z niepełnosprawnością. Komisja Europejska koordynuje wdrażanie Konwencji na poziomie UE.

- Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (KPPUE). Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP) wprowadza do prawa UE pewne prawa polityczne, społeczne i gospodarcze dla obywateli i rezydentów Unii Europejskiej (UE).

- Finansowanie

UE promuje prawa człowieka i włączenie społeczne poprzez swoje instrumenty finansowania. Z jednej strony, wykorzystując te fundusze na projekty i interwencje w obszarze praw człowieka i integracji społecznej, a także uzależniając dostęp do niektórych funduszy od istnienia odpowiednich ram integracji społecznej na poziomie krajowym. Dotyczy to funduszy regulowanych rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów, w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus i Funduszu Spójności. Roczne dotacje dla organizacji osób z niepełnosprawnością i organizacji pozarządowych na szczeblu UE są dostępne w ramach programów CERV i EaSI.

- Polityka

UE dodatkowo wspiera włączenie społeczne poprzez różne ramy polityki. Ramy te nie są prawnie wiążące, ale określają cele, wytyczne i priorytety UE, aby przejść do bardziej integracyjnej Europy, i często są poparte zobowiązaniem państw członkowskich poprzez konkluzje Rady lub zalecenia Rady. Najważniejsze ramy polityczne dotyczące włączenia osób z niepełnosprawnością to Europejski filar praw socjalnych, Europejska strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnością na lata 2021-2030, pakiet dotyczący zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, europańska strategia opieki, strategia UE na rzecz praw dziecka i europańska gwarancja dla dzieci.

2. **W jaki sposób UE promuje włączenie społeczne**

Włączenie osób z niepełnosprawnością jako nadrzędna zasada

- Artykuł 26 TFUE dotyczący włączenia społecznego osób z niepełnosprawnością stanowi, że *"Unia uznaje i szanuje prawo osób z niepełnosprawnością do korzystania ze środków mających zapewnić im niezależność, włączenie społeczną i zawodowe oraz aktywny udział w życiu społeczności"*.
- Europejski filar praw socjalnych stanowi, że osoby z niepełnosprawnością mają prawo do wsparcia dochodu, które zapewnia godne życie, usług, które umożliwiają im uczestnictwo w rynku pracy i w społeczeństwie oraz środowiska pracy dostosowanego do ich potrzeb (zasada 17).
- Trzecią zasadą ogólną UNCRPD (w art. 3) jest pełne i skuteczne uczestnictwo i włączenie społeczne.

Grupy obrońców praw osób z niepełnosprawnością prezentują głos osób z niepełnosprawnością na szczeblu Europejskim

W Parlamencie Europejskim specjalna "intergrupa ds. niepełnosprawności" skupia posłów z różnych grup politycznych, a także organizacje społeczeństwa obywatelskiego (wiele z nich reprezentuje osoby z niepełnosprawnością, usługodawców itp.) w celu obrony praw osób z niepełnosprawnością i omówienia możliwych ulepszeń polityki UE w tym zakresie. Komisja Europejska konsultuje wdrażanie UNCRPD na poziomie państw członkowskich w ramach grupy ekspertów platformy ds. niepełnosprawności, która składa się z przedstawicieli Komisji Europejskiej, ekspertów z państw członkowskich UE oraz przedstawicieli kilku organizacji pozarządowych na poziomie UE, w tym osób z niepełnosprawnością.

Niezależne życie, usługi środowiskowe i włączenie społeczne

- Artykuł 19 UNCPRD ma kluczowe znaczenie, jeśli chodzi o włączenie osób z niepełnosprawnością do społeczności. Na mocy tego artykułu *Państwa-Strony uznają równe prawo wszystkich osób z niepełnosprawnością do życia w społeczności, z możliwością dokonywania wyborów na równi z innymi osobami, oraz zobowiązują się do podjęcia skutecznych i odpowiednich środków w celu ułatwienia osobom z niepełnosprawnością pełnego korzystania z tego prawa oraz ich pełnego włączenia i uczestnictwa w życiu społeczności, w tym poprzez zapewnienie, że*
 - a) *Osoby z niepełnosprawnością mają możliwość wyboru miejsca zamieszkania oraz tego, gdzie i z kim mieszkają, na równych zasadach z innymi osobami, nie są zobowiązane do mieszkania w określonym miejscu;*
 - b) *Osoby z niepełnosprawnością mają dostęp do szeregu usług świadczonych w domu, w miejscu zamieszkania i innych usług wsparcia w społeczności, w tym pomocy osobistej niezbędnej do wspierania życia i integracji w społeczności oraz zapobiegania izolacji lub segregacji w społeczności*
 - c) *Usługi i udogodnienia wspólnotowe dla ogółu ludności są dostępne na równych zasadach osób z niepełnosprawnością i odpowiadają na ich potrzeby.*
- Wytyczne ONZ w sprawie deinstytucjonalizacji oferują również dalszą interpretację tego, co pociąga za sobą wsparcie oparte na społeczności: *"Podstawowym elementem niezależnego życia i włączenia do społeczności jest to, że wszystkie osoby z niepełnosprawnościami mają wsparcie, oparte na ich własnych wyborach, którego mogą potrzebować do wykonywania codziennych czynności i uczestniczenia w życiu społecznym. Wsparcie powinno być zindywidualizowane, spersonalizowane i oferowane w ramach różnych opcji. Wsparcie obejmuje szeroki zakres formalnej pomocy, a także nieformalne sieci oparte na społeczności."* Komentarz ogólny nr 5 Komitetu ds. Praw osób z niepełnosprawnością zawiera dalsze wyjaśnienia dotyczące art. 19, w tym konkretny ustęp dotyczący włączenia społecznego: *"[Prawo do bycia włączonym do społeczności] obejmuje prowadzenie pełnego życia społecznego i dostęp do wszystkich usług oferowanych publicznie oraz do usług wsparcia oferowanych osobom z niepełnosprawnościami, aby umożliwić im pełne włączenie i uczestnictwo we wszystkich sferach życia społecznego. Usługi te mogą odnosić się m.in. do mieszkalnictwa, transportu, zakupów, edukacji, zatrudnienia, zajęć rekreacyjnych i wszystkich innych obiektów i usług oferowanych publicznie, w tym mediów społecznościowych. Prawo to obejmuje również dostęp do wszystkich środków i wydarzeń życia politycznego i kulturalnego w społeczności, między innymi spotkań publicznych, wydarzeń sportowych, festiwali kulturalnych i religijnych oraz wszelkich innych działań, w których osoba z niepełnosprawnością chce uczestniczyć"*
- W Europejskiej Strategii na rzecz Praw osób z niepełnosprawnością podkreślono, że *"osoby z niepełnosprawnością, zarówno starsze, jak i młodsze, mają równe prawo do niezależnego życia i włączenia do społeczności, mając możliwość wyboru miejsca zamieszkania oraz tego, z kim i w jaki sposób mieszkają. (...) Niezależne życie wymaga zróżnicowanego krajobrazu wysokiej jakości, dostępnych, skoncentrowanych na osobie i przystępnych cenowo usług opartych na społeczności i rodzinie, obejmujących pomoc osobistą, opiekę medyczną i interwencje pracowników socjalnych, ułatwiając w ten sposób codzienne czynności i zapewniając wybór osobom z niepełnosprawnością i ich rodzinom"*. Strategia wskazuje jednak, że wiele pozostaje

jeszcze do zrobienia w tym zakresie: *"Nadal wiele osób z niepełnosprawnością, dorosłych i dzieci, jest odseparowanych od życia społecznego i nie ma kontroli nad swoim codziennym życiem, w szczególności osoby mieszkające w instytucjach. Wynika to głównie z niewystarczającego świadczenia odpowiednich usług środowiskowych, zakwaterowania i pomocy technicznej, a także z ograniczonej dostępności wsparcia dla rodzin i pomocy osobistej, w tym w zakresie zdrowia psychicznego"*. Strategia stwierdza zatem, że konieczne są wzmożone wysiłki państw członkowskich, a Komisja wykorzysta różne instrumenty finansowania w celu wspierania deinstytucjonalizacji i niezależnego życia w UE.

- Inny element włączenia społecznego jest zapisany w art. 30 Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością w którym Państwa-Strony uznają prawo osób z niepełnosprawnością do uczestniczenia na równych zasadach z innymi osobami w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie. W Europejskiej Strategii w sprawie Niepełnosprawności KE ogłosiła, że rozpocznie badanie oceniające wdrażanie art. 30 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością, aby wspierać państwa członkowskie w polityce zwiększania udziału i wsparcia osób z niepełnosprawnością w sporcie, kulturze i rekreacji. Ponadto, aby ułatwić osobom z niepełnosprawnością udział w tych zajęciach za granicą podczas pobytów krótkoterminowych, UE wprowadziła niedawno Europejską kartę osoby z niepełnosprawnością.
- Również lokalni i regionalni decydenci z różnych miast i regionów Unii Europejskiej wzywają do wprowadzenia odpowiednich ram i działań na szczeblu lokalnym, krajowym i europejskim, aby umożliwić osobom z niepełnosprawnością prowadzenie niezależnego życia i pełne uczestnictwo w życiu społecznym. W swojej opinii w sprawie strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnością Europejski Komitet Regionów (KR) podkreśla na przykład, że "osoby z niepełnosprawnością muszą mieć wszelkie możliwości prowadzenia niezależnego życia i że należy zagwarantować im prawo do autonomii przez całe życie". KR zwraca również uwagę na "kluczową rolę, jaką odgrywają wszystkie osoby z niepełnosprawnością jako eksperci od samych siebie". Uważa, że "władze lokalne i regionalne odgrywają kluczową rolę, gdy konieczne jest uznanie ich aktywnego udziału w procesach decyzyjnych, w tym w zakresie dostępności".
- Rozwój lokalny kierowany przez społeczność jest instrumentem oddanym do dyspozycji społeczności lokalnych w ramach polityki spójności/funduszy polityki spójności i innych funduszy europejskich (takich jak EFS+, EFRR, ale także EFRROW). Zapewnia on wsparcie finansowe na oddolne opracowywanie i wdrażanie strategii i inicjatyw na szczeblu lokalnym przez tzw. lokalne grupy działania składające się z lokalnych podmiotów publicznych i prywatnych. RLKS może mieć również znaczenie dla tworzenia i realizacji lokalnych strategii na rzecz społeczności sprzyjających włączeniu społecznemu.

W najbliższym czasie (jeszcze w 2024r.) Komisja Europejska zaplanowała wydanie **wytycznych dotyczących deinstytucjonalizacji i niezależnego życia**. Ponadto planowane jest również opublikowanie **programu dokonalenia usług społecznych dla osób z niepełnosprawnością**.

Opieka rodzinna i włączenie społeczne dzieci z niepełnosprawnością

- Prawo dziecka do dorastania w rodzinie i społeczności jest zapisane w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnością UNCRPD i Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka (UNCRC).

- Strategia UE na rzecz praw dziecka stanowi, że wszystkie dzieci, w tym z niepełnosprawnością i z grup defaworyzowanych, mają równe prawo do życia w rodzinie i w społeczności. Ponadto stwierdza się w niej, że zintegrowane systemy ochrony dzieci, w tym skuteczna profilaktyka, wczesna interwencja i wsparcie rodziny, powinny zapewniać dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej lub zagrożonym jej utratą warunki niezbędne do zapobiegania rozdzielaniu rodzin.
- Europejska gwarancja dla dzieci ma na celu zagwarantowanie skutecznego dostępu potrzebujących dzieci do kluczowych usług, a dzieci z niepełnosprawnością należą do grup docelowych. Cel ten jest wspierany przez EFS+, ponieważ państwa członkowskie, w których poziom ubóstwa dzieci przekracza średnią UE, powinny przeznaczyć co najmniej 5% swoich środków z EFS+ na walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym dzieci. Inne państwa członkowskie są również zachęcane do inwestowania w ten cel.

Dostępność i dostęp do usług głównego nurtu

- Komisja stwierdza, że dostępność środowiska zbudowanego i wirtualnego, technologii informacyjnych i komunikacyjnych, towarów i usług jest czynnikiem umożliwiającym korzystanie z praw i warunkiem wstępnym pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością (Europejska strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnością).
- Rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów stanowi, że dostępność dla osób z niepełnosprawnością powinna być brana pod uwagę podczas przygotowywania i wdrażania programów finansowania. Ponadto poprawa dostępności dla osób z niepełnosprawnością jest jednym z priorytetów zarówno EFS+, jak i EFRR.

Edukacja włączająca

- Prawo do edukacji włączającej jest zapisane w art. 24 Konwencji ONZ o prawach dziecka oraz w Komentarzu ogólnym nr 4. Europejski filar praw socjalnych również zawiera prawo do edukacji włączającej (zasada 1), a strategia UE na rzecz praw dziecka stanowi, że należy zagwarantować dostęp do włączającej, niesegregowanej edukacji wysokiej jakości. Edukacja włączająca jest również priorytetem Europejskiego Obszaru Edukacji i Europejskiej Gwarancji dla Dzieci.
- Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem jest również priorytetowym obszarem UE, a dostęp do niej jest promowany poprzez cele barcelońskie.
- W Europejskiej Strategii na rzecz Praw osób z niepełnosprawnością Komisja stwierdza, że *"wiele dzieci i młodych osób z niepełnosprawnością uczęszcza do szkół specjalnych, które nie zawsze oferują skuteczne pomosty do głównego systemu edukacji, dalszego szkolenia lub rynku pracy"*. W związku z tym w ESRPD Komisja ponownie podkreśla, że osoby z niepełnosprawnością mają prawo do uczestnictwa we wszystkich poziomach i formach edukacji, w tym we wczesnej edukacji i opiece, na równych zasadach z innymi osobami. Komisja wzywa również państwa członkowskie do wspierania rozwoju szkół integracyjnych.
- Fundusze europejskie, w szczególności EFS+ i EFRR, mogą być również wykorzystywane do wspierania, rozwijania i promowania systemów edukacji włączającej.

Zatrudnienie sprzyjające włączeniu społecznemu i gospodarka społeczna

- W art. 27 Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością Państwa-Strony uznają prawo osób z niepełnosprawnością do pracy, na równych zasadach z innymi osobami, które *"obejmuje prawo do możliwości zarabiania na życie poprzez pracę swobodnie wybraną lub przyjętą na rynku pracy i w środowisku pracy, które jest otwarte, integracyjne i dostępne dla osób z niepełnosprawnością"*. Komentarz ogólny nr 8 zawiera dalsze wskazówki dotyczące interpretacji tego artykułu.
- Europejski filar praw socjalnych stanowi, że każdy ma prawo do aktywnego wspierania zatrudnienia (zasada 4).
- Komisja Europejska uruchomiła Pakiet Zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, który powinien wspierać państwa członkowskie w zapewnieniu osobom z niepełnosprawnością włączenia społecznego i i autonomii ekonomicznej poprzez zatrudnienie. Niektóre kluczowe rezultaty to: Wzmocnienie zdolności służb zatrudnienia i integracji; promowanie perspektyw zatrudniania poprzez działania afirmatywne i zwalczanie stereotypów; zapewnienie racjonalnych usprawnień w pracy; badanie wysokiej jakości miejsc pracy w zakładach pracy chronionej i ścieżek dostępu do otwartego rynku pracy.
- Komisja Europejska w swoim planie działania na rzecz gospodarki społecznej podkreśla potrzebę silniejszego promowania przedsiębiorczości społecznej jako szansy dla osób z niepełnosprawnością (jako przedsiębiorców lub pracowników przedsiębiorstw i organizacji gospodarki społecznej).

Zaangażowanie polityczne i publiczne

- W Europejskiej Strategii w sprawie Niepełnosprawności Komisja Europejska podkreśla znaczenie dalszych działań w celu wdrożenia art. 29. Aby wesprzeć te wysiłki, opublikowała przewodnik po dobrych praktykach wyborczych dotyczących udziału obywateli z niepełnosprawnościami w procesie wyborczym. Ponadto Komisja wspiera finansowo demokratyczne uczestnictwo sprzyjające włączeniu społecznemu, w tym osób z niepełnosprawnością, za pośrednictwem programu na rzecz obywatelstwa, równości, praw i wartości (CERV).

B. Krajowy raport z badań terenowych

B.1 Metodologia

Badania terenowe miały na celu a) zebranie dogłębnych i lokalnych informacji na temat kluczowych wyzwań i barier związanych z tworzeniem i utrzymywaniem wysokiej jakości społeczności integracyjnych dla osób z niepełnosprawnościami oraz b) zapewnienie zaangażowania społeczności lokalnych na wczesnym etapie w celu osiągnięcia pełnego uczestnictwa grup docelowych. Działania badawcze opierały się na podejściu wielopodmiotowym, w celu uwzględnienia różnych potrzeb i obszarów zainteresowania odbiorców oraz wzmocnienia pozycji i współpracy ze wszystkimi podmiotami (władzami lokalnymi, usługodawcami, organizacjami pozarządowymi, osobami z niepełnosprawnością i innymi lokalnymi interesariuszami)

zaangażowanymi w proces tworzenia i poprawy zrównoważonego rozwoju i integracji społeczności lokalnych. Po uwzględnieniu głosów wszystkich powyższych interesariuszy, Konsorcjum ICALL będzie w stanie później opracować dostosowany program podnoszenia świadomości i budowania potencjału zgodnie z potrzebami osób z niepełnosprawnością.

Badanie terenowe obejmowało dwa działania: ankiety internetowe i grupy fokusowe, które zostały przeprowadzone przez kraje partnerskie: Węgry, Finlandię, Polskę i Grecję. W badaniu terenowym uwzględniono następujące grupy docelowe:

- Władze lokalne: Gminy, samorządy lokalne, sekretariaty, inne struktury na szczeblu lokalnym odpowiedzialne za koordynację i wdrażanie działań w zakresie spójności społecznej, różnorodności, rekreacji, kultury i włączenia społecznego, które odgrywają fundamentalną rolę w projektowaniu sfery publicznej i infrastruktury usług, a zatem mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia, że społeczności lokalne są włączające.
- Rzecznicy i organizacje reprezentujące osoby z niepełnosprawnościami: osoby z niepełnosprawnością powinny być zawsze zaangażowane w działania, które ich dotyczą, ponieważ mogą najlepiej wskazać swoje preferencje, zainteresowania i potrzeby (zasada "nic o nas bez nas"). Rzecznicy osób z niepełnosprawnościami i organizacje reprezentujące te osoby były zatem zaangażowane we wszystkie działania badawcze.
- Dostawcy usług: Zajęcie się usługami świadczonymi przez usługodawców (zarówno głównymi, jak i ukierunkowanymi usługami dla osób z niepełnosprawnością, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń wolontariuszy i ośrodków rekreacyjnych) ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia włączenia osób z niepełnosprawnością w społeczność.

B2. Ankiety online

Opracowano i rozpowszechniono ankiety internetowe obejmujące większą liczbę odbiorców na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, uogólniając wyniki na większe populacje. Zaprojektowano trzy różne ankiety, aby w pełni zaspokoić potrzeby wyżej wymienionych odbiorców docelowych. Zostały one rozpowszechnione w sieciach krajowych za pośrednictwem wszystkich dostępnych kanałów rozpowszechniania organizacji partnerskich na Węgrzech, w Finlandii, Polsce i Grecji. Pytania ankietowe miały charakter zamknięty i były oceniane w skali Likerta od 0 do 5, umożliwiając respondentom wyrażenie zgody, braku zgody lub neutralności w odniesieniu do przedstawionych stwierdzeń: (1) Zdecydowanie się nie zgadzam; (2) Nie zgadzam się; (3) Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam; (4) Zgadzam się; (5) Zdecydowanie się zgadzam. Wszystkie ankiety zawierały pytania metrykalne (tj. reprezentujące organizację, stanowisko respondenta, grupę docelową, ilu beneficjentów wspierają) (*patrz załącznik 2 do pytań ankietowych*).

B2.1 Wyniki ankiety - Grecja

Władze lokalne:

Co-funded by
the European Union

Na ankietę odpowiedziało łącznie pięć osób (N = 5) reprezentujących władze lokalne z różnych gmin regionu Attyki (służby socjalne, urzędnicy administracyjni) oraz władze lokalne odpowiedzialne za koordynację i wdrażanie działań w zakresie spójności społecznej, różnorodności, rekreacji, kultury i integracji.

W odniesieniu do tego, jak dostępne są przestrzenie dla osób z niepełnosprawnością, odpowiedzi były zróżnicowane: 20% nie zgodziło się, że przestrzenie publiczne są dostępne, 40% było neutralnych, a 40% zgodziło się. Jeśli chodzi o to, "czy działania społeczności są skierowane do ogółu społeczeństwa i na ile są one otwarte dla osób z niepełnosprawnością", większość respondentów nie zgodziła się (20% nie zgadza się, 40% neutralnie), a 40% zgodziło się (20% zgadza się, 20% zdecydowanie się zgadza). Przechodząc do pytania "czy władze lokalne zatrudniają osoby z niepełnosprawnością", większość respondentów zgodziła się (80%). W odniesieniu do ostatniego pytania "czy osoby z niepełnosprawnością są brane pod uwagę przy projektowaniu działań społeczności lokalnej" 60% odpowiedzi było pozytywnych (40% zgadza się i 20% zdecydowanie się zgadza), pozostałe 40% pozostało neutralne.

Dostawcy usług:

Na ankietę odpowiedziało łącznie jedenaście osób (N=11). Respondenci pracowali jako członkowie personelu różnych organizacji (tj. organizacji pozarządowych, ośrodków dziennych, jednostek rehabilitacyjnych, placówek wsparcia), które zapewniają bezpośrednie i codzienne wsparcie osobom z niepełnosprawnością. Respondenci pochodzili z różnych środowisk, tj. pracownicy administracyjni, psychologowie, koordynatorzy jednostek, pracownicy socjalni, dyrektorzy, prezesi lub członkowie zarządu). Liczba beneficjentów wspieranych przez każdą z organizacji wahała się od 35 do 345 osób.

W odniesieniu do czynnika dostępności przestrzeni i "czy społeczności lokalne mają nierozwiązane kwestie związane z dostępnością fizyczną / przestrzenną, które utrudniają dostęp do zasobów społeczności dla osób z niepełnosprawnościami" ponad 70% respondentów (27,3% zdecydowanie się zgadza i 45,5% zgadza się) uznało znaczące trudności dla osób z niepełnosprawnościami w dostępie do przestrzeni publicznej, podczas gdy 27,3% pozostało neutralnych. Na pytanie "Czy w Twojej społeczności lokalnej istnieją kwestie związane z dostępnością językową, które utrudniają osobom z niepełnosprawnością dostęp do zasobów społeczności" 27,3% osób odpowiedziało neutralnie, 54,5% zgodziło się, a 18,2% zdecydowanie się zgodziło. Na pytanie "czy społeczność lokalna jest włączająca i przyjazna dla osób z niepełnosprawnością" większość odpowiedzi wskazywała na akceptującą społeczność (54,5% zgadza się i 9,1% zdecydowanie się zgadza). Jeśli chodzi o to, czy osoby z niepełnosprawnością uczestniczą w programach społecznościowych, które są skierowane głównie do ogółu społeczeństwa, odpowiedzi ujawniły różne poziomy uczestnictwa; 9,1% zdecydowanie się zgadza, podczas gdy 63,6% zgadza się, 9,1% pozostaje neutralnych, a 18,2% nie zgadza się. Uczestnicy zostali również zapytani, czy "zapewniają wsparcie dla rozwoju / trwałości nieformalnych sieci (z wyłączeniem płatnego personelu) wokół swoich beneficjentów", znaczna większość z prawie 90% zgodziła się, że ułatwiają tworzenie / trwałość krajowych sieci społecznościowych, a 9,1% było neutralnych. Jeśli chodzi o uczestnictwo i rzecznictwo osób z niepełnosprawnością w kontekście organizacji świadczących usługi, pytanie brzmiało: "czy respondenci wspierają beneficjentów, aby mieli głos / byli zaangażowani w podejmowanie decyzji przez organizację", co ciekawe, nie wskazano zdecydowanej zgody (45,5% zgadza się), 27,3% jest neutralnych i raczej istotna różnica zdań na poziomie 27% (18,2% nie zgadza się i 9,1% zdecydowanie się nie zgadza). Respondenci wskazali podobne wyniki w odniesieniu do tego, czy "osoby, które wspierają, mają głos / są zaangażowane w podejmowanie decyzji dotyczących ich codziennego życia", tylko 45,5% zgodziło się, 27,3% było neutralnych, a 27% nie zgodziło się (18,2% nie zgadza się i 9,1%

zdecydowanie się nie zgadza). Wreszcie, ważne pytanie dotyczące wkładu osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalne (tj. wolontariat, zatrudnienie) przyniosło wyniki od neutralnych do negatywnych, przy czym 36,4% nie zgodziło się, 27,3% było neutralnych, a 36,4% nie zgodziło się.

osoby z niepełnosprawnością, organizacje wspierające:

W sumie w badaniu wzięło udział czternaście osób z niepełnosprawnościami i reprezentatywnych organizacji (N=14). Respondentami były głównie osoby z niepełnosprawnością i niektórzy przedstawiciele osób z niepełnosprawnością z organizacji wspierających (tj. Assisted Living Facilities), którzy byli mediatorami w celu ułatwienia odpowiedzi osób z niepełnosprawnością na ankietę.

Pierwsze pytanie dotyczyło tego, czy osoby z niepełnosprawnością mają odpowiednie wsparcie w zakresie samodzielnego życia. Większość respondentów była neutralna lub nie zgadzała się / zdecydowanie się nie zgadzała (odpowiednio 14,3%, 14,3% i 21,4%). Jeśli chodzi o wsparcie w prowadzeniu niezależnego życia społecznego, 57,1% respondentów zgodziło się, a 42,8% było neutralnych lub nie zgodziło się (7,1%, 21,4% i 14,3% zdecydowanie się nie zgodziło). W ważnym pytaniu dotyczącym posiadania odpowiedniego wsparcia, aby mogli być aktywnymi i wnoszącymi wkład członkami społeczności, zdecydowana większość respondentów była negatywna lub neutralna (35,7% było neutralnych, 28,6% nie zgodziło się, a 14,3% zdecydowanie się nie zgodziło). Jeśli chodzi o to, czy przestrzenie publiczne są dostępne dla osób z niepełnosprawnością (dostępność przestrzeni), 64,3% respondentów nie zgodziło się (21,4% zdecydowanie się nie zgodziło, 42,9% nie zgodziło się), a 35,7% było neutralnych. Jeśli chodzi o możliwości udziału osób z niepełnosprawnością w programach (np. zajęciach sportowych, kulturalnych) skierowanych do ogółu społeczeństwa, 78,7% respondentów nie zgodziło się (14,3% zdecydowanie się nie zgodziło, 36,7% nie zgodziło się) lub było neutralnych (21,4% było neutralnych). Na pytanie o postawy społeczności, a dokładniej o to, czy "lokalna społeczność jest przyjazna i integracyjna dla osób z niepełnosprawnościami (sąsiedzi, centra społeczności i usługi); czy osoby z niepełnosprawnościami spotykają się z dyskryminacją, rasizmem lub zachowaniami związanymi z przemocą" 21,4% było negatywnych (7,1% nie zgadza się i 14,3% zdecydowanie się nie zgadza) lub neutralnych (35,7% neutralnych). Wreszcie, gdy zapytano o dostęp do kształtowania polityki w sprawach, które mają wpływ na ich życie, 35,7% zgodziło się, że istnieje dostęp, 28,6% nie zgodziło się ani nie zgodziło się, a 35,7% nie zgodziło się (21,4% nie zgodziło się, a 14,3% zdecydowanie się nie zgodziło).

B2.2. Wyniki ankiety - Polska

Władze lokalne:

W badaniu wzięło udział dziesięć osób. Są to władze lokalne. Należą do nich urzędnicy administracyjni, urzędnicy opieki społecznej i kierownictwo gmin.

"Przestrzeń publiczna jest dostępna dla osób z niepełnosprawnością (dostępność przestrzeni)": 60% wszystkich respondentów nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, co stanowi 6 osób. Trzech respondentów nie ma zdania, co stanowi 30% wszystkich respondentów. Jedna osoba zgodziła się, że przestrzeń publiczna jest dostępna dla osób z niepełnosprawnością.

Drugie pytanie dotyczyło stwierdzenia, że osoby z niepełnosprawnością uczestniczą w działaniach społecznych (np. sportowych, kulturalnych), które są skierowane przede wszystkim do ogółu społeczeństwa. Z tym stwierdzeniem zgodziło się 40% respondentów, czyli 4 osoby. Pięć osób nie zgodziło się, co stanowi 50% wszystkich respondentów. Jeden respondent nie ma zdania na ten temat.

"Opracowanie polityki/strategii zatrudnienia, które promują włączenie osób z niepełnosprawnością na rynku pracy": Jest to kolejne stwierdzenie, z którym zgodziło się tylko 30% respondentów. Również trzech respondentów nie zgodziło się z powyższym stwierdzeniem. 30% respondentów nie ma zdania na ten temat, a jeden respondent zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że władze lokalne opracowują polityki/strategie zatrudnienia, które promują włączenie osób z niepełnosprawnością na rynku pracy.

"Są one powiązane z politykami/strategiami, które umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami nabywanie umiejętności i zdolności potrzebnych na rynku pracy": Dwie osoby zgodziły się z kolejnym stwierdzeniem, co stanowi 20% wszystkich respondentów. Jedna osoba zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem. 40% respondentów nie ma zdania na ten temat. Z drugiej strony 30% respondentów, tj. 3 osoby, nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

Kolejnym stwierdzeniem jest to, że projektując działania dla społeczności lokalnych, bierzemy pod uwagę dostępne strategie komunikacji w celu przekazywania informacji osobom z niepełnosprawnością (tj. używamy tekstu, który jest łatwy do odczytania i zrozumienia). 5 osób zgodziło się z tym stwierdzeniem, co stanowi 50% wszystkich respondentów. 30% respondentów nie ma zdania. Jedna osoba nie zgadza się z tym stwierdzeniem. Również jeden respondent zdecydowanie się z nim nie zgadza.

"Czy zgadzasz się z następującym stwierdzeniem". Nasza instytucja wspiera wielostronną współpracę i tworzenie sieci (tj. współpracę z ośrodkami kultury, organizacjami oferującymi bezpośrednie wsparcie, rodzinami, osobami z niepełnosprawnościami) w celu promowania integracji osób z niepełnosprawnością w różnych aspektach życia społeczności (zatrudnienie, edukacja, kultura, usługi społeczne, demokracja lokalna). To kolejne pytanie. 70% respondentów odpowiedziało, że zgadza się z tym stwierdzeniem. 20% nie zgodziło się, a jedna osoba zdecydowanie się nie zgodziła.

"Zatrudniamy osoby z niepełnosprawnością": Tutaj wszyscy respondenci, tj. 100% odpowiedzieli jednoznacznie twierdząco.

Dostawcy usług:

Na ankietę odpowiedziało siedem osób. Są to podmioty i organizacje świadczące usługi na rzecz osób z niepełnosprawnością. Należą do nich psychologowie, pracownicy socjalni i jednostki rehabilitacyjne.

Pierwsze pytanie dotyczyło stwierdzenia, że w naszej lokalnej społeczności istnieją kwestie dostępności architektonicznej / przestrzennej, które utrudniają osobom z niepełnosprawnością dostęp do zasobów społeczności. 71,4% respondentów zgodziło się z tym stwierdzeniem. A 2 respondentów reprezentujących 28,6% respondentów zdecydowanie zgodziło się, że w naszej lokalnej społeczności istnieją kwestie dostępności architektonicznej / przestrzennej, które utrudniają osobom z niepełnosprawnościami dostęp do zasobów społeczności.

"W naszej społeczności lokalnej istnieją kwestie związane z dostępnością informacji i komunikacji, które utrudniają osobom z niepełnosprawnością dostęp do zasobów społeczności": jest to drugie stwierdzenie, z którym zgadza się 71,4% respondentów. Natomiast 28,6% respondentów zdecydowanie się z tym zgadza.

"Jesteśmy zaangażowani w opracowywanie polityk związanych ze wspieraniem osób z niepełnosprawnością":. 42,9% respondentów zgodziło się z tym stwierdzeniem. Jedna osoba (14,3%) nie ma zdania na ten temat. Natomiast 3 respondentów reprezentujących 42,9% zdecydowanie zgadza się ze

stwierdzeniem, że organizacje świadczące usługi na rzecz osób z niepełnosprawnością są zbyt zaangażowane w tworzenie polityk związanych ze wspieraniem osób z niepełnosprawnością.

Czwarte pytanie dotyczyło stwierdzenia, że społeczność lokalna jest przyjazna i włączająca dla osób z niepełnosprawnością, które wspieramy (sąsiedzi, ośrodki społeczne i usługodawcy). Z tym stwierdzeniem zgodziło się 85,7% respondentów, czyli 6 na 7 badanych. Jedna osoba zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem i stanowi 14,3% wszystkich respondentów.

"Osoby otrzymujące wsparcie uczestniczą w programach skierowanych głównie do ogółu społeczeństwa": Pięć osób zgodziło się z tym stwierdzeniem, co stanowi 71,40% respondentów. Z drugiej strony 14,3% lub jeden respondent nie zgadza się, że osoby otrzymujące wsparcie uczestniczą w programach skierowanych przede wszystkim do ogółu społeczeństwa. Jedna osoba nie ma zdania na ten temat.

"Kolejne pytanie dotyczy stwierdzenia, że wspieramy rozwój/trwałość nieformalnych sieci (z wyłączeniem płatnego personelu) utworzonych wokół osób, które wspieramy": Czterech respondentów zgodziło się z tym stwierdzeniem, co stanowi 57,1%, a 42,9% respondentów, czyli 3 osoby, nie ma zdania.

"Wspieramy odbiorców naszych działań, aby mieli wpływ / byli zaangażowani w podejmowanie decyzji w naszej organizacji": to kolejne stwierdzenie, z którym 57,1% lub 4 respondentów zgadza się, a 28,6% zdecydowanie się zgadza. Jedna osoba lub 14,3% nie ma zdania na ten temat.

"Osoby, które wspieramy, mają wpływ / są zaangażowane w podejmowanie decyzji dotyczących ich codziennego życia": 57,1% lub czterech respondentów zgodziło się z tym stwierdzeniem. 28,6% zdecydowanie zgodziło się z tym stwierdzeniem, a jeden respondent nie zgodził się z nim, co stanowi 14,3% wszystkich respondentów.

Kolejne pytanie zawierało stwierdzenie, że "osoby, które wspieramy, są zaangażowane w rozwój lokalnej społeczności (np. wolontariat, prace domowe)": dwóch respondentów, stanowiących 28,6% wszystkich respondentów, zgodziło się z tym stwierdzeniem. Dwóch zdecydowanie zgodziło się z tym stwierdzeniem, a kolejne dwie osoby nie miały zdania na ten temat. Jedna osoba nie zgodziła się ze stwierdzeniem, że osoby objęte wsparciem są zaangażowane w rozwój społeczności lokalnej (np. wolontariat, prace domowe). Stanowi to 14,3% wszystkich respondentów.

Osoby z niepełnosprawnością, organizacje wspierające:

W badaniu wzięło udział pięciu respondentów. Są to self-adwokaci, tj. osoby z niepełnosprawnością oraz osoby reprezentujące i wspierające osoby z niepełnosprawnością. Należą do nich trenerzy aktywności, asystenci i koordynatorzy projektów społecznych..

Na pierwsze pytanie, które dotyczyło stwierdzenia, że osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie w samodzielnym życiu, 80% respondentów odpowiedziało, że nie zgadza się z tym stwierdzeniem. Jest to opinia 4 na 5 respondentów. Jeden respondent odpowiedział, że zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie w samodzielnym życiu. Drugie pytanie dotyczyło stwierdzenia, że osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie, aby prowadzić niezależne życie społeczne. Trzech respondentów nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie, aby prowadzić niezależne życie społeczne, a jeden respondent zdecydowanie nie zgodził się z tym stwierdzeniem. Ponadto, gdy respondenci zapytali, czy osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie, aby być aktywnymi członkami społeczności, większość nie zgodziła się; cztery osoby nie zgodziły się, a jeden respondent zdecydowanie się nie zgodził. Jeśli chodzi o to, czy przestrzenie publiczne są dostępne dla osób z niepełnosprawnością, czterech na pięciu respondentów nie zgodziło się z tym stwierdzeniem.

W odniesieniu do stwierdzenia "osoby z niepełnosprawnością mają możliwość uczestniczenia w programach (np. sportowych, kulturalnych) skierowanych do ogółu społeczeństwa", 4 respondentów odpowiedziało, że nie zgadza się z podanym stwierdzeniem, a jeden respondent zdecydowanie nie zgadza się, że osoby z niepełnosprawnością mają możliwość uczestniczenia w programach skierowanych do ogółu społeczeństwa. W odniesieniu do pytania, czy społeczność lokalna jest przyjazna i włączająca osoby z niepełnosprawnością (sąsiedzi, domy kultury), osoby z niepełnosprawnością nie spotykają się z dyskryminacją, rasizmem lub przemocą), jeden respondent zgodził się, a 4 respondentów nie zgodziło się, że społeczność lokalna jest przyjazna i integruje osoby z niepełnosprawnością. Ostatnie pytanie dotyczyło twierdzenia, że osoby z niepełnosprawnością są zaangażowane w kształtowanie polityki w zakresie wspierania ich praw i wyborów życiowych. Czterech respondentów nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, a jeden zdecydowanie się z nim nie zgodził.

B2.3 Wyniki ankiety - Finlandia

Władze lokalne:

W badaniu wzięło udział łącznie 7 respondentów. Respondenci ogólnie uważali, że przestrzenie publiczne są dostępne dla osób z niepełnosprawnością, ale opinie były zróżnicowane. Średnia ocena dostępności przestrzeni publicznych wyniosła 3,4 (mediana 3,0). Udział osób z niepełnosprawnością w działaniach dostępnych dla wszystkich (takich jak wydarzenia sportowe i kulturalne) został oceniony średnio na 3,4 (mediana 3,0). Sugeruje to umiarkowany poziom uczestnictwa, przy czym większość czuje się nieco neutralna lub niezdecydowana. Podczas planowania działań lokalnych, uwzględnienie metod komunikacji dostępnych dla osób z niepełnosprawnością (np. prosty język, czytniki ekranu) zostało ocenione średnio na 3,7 (mediana 4,0), co wskazuje na ogólnie pozytywne podejście. Władze miejskie wspierają współpracę między różnymi interesariuszami (takimi jak organizacje osób z niepełnosprawnością, asystenci osób z niepełnosprawnością, rodziny, rady ds. osób z niepełnosprawnością i same osoby z niepełnosprawnością) w celu zapewnienia równych szans uczestnictwa w różnych obszarach życia (zatrudnienie, edukacja, kultura, usługi społeczne, demokracja lokalna). Otrzymało to wysoką średnią ocenę 4,1 (mediana 4,0), odzwierciedlającą silne zaangażowanie w praktyki włączające.

Wyniki ankiety wskazują na ogólne zaangażowanie gmin w poprawę integracji i dostępności dla osób z niepełnosprawnością. Podczas gdy w niektórych obszarach, takich jak praktyki zatrudnienia i dostępna komunikacja, odnotowano postępy, nadal istnieją wyzwania, szczególnie w odniesieniu do stałej dostępności przestrzeni publicznej i aktywnego uczestnictwa w działaniach społeczności. Współpraca między różnymi zainteresowanymi stronami jest postrzegana jako niezbędna do wspierania integracji i istnieje silne poparcie dla dalszych wysiłków w tym obszarze.

Dostawcy usług:

W badaniu wzięło udział łącznie 8 respondentów. Wielu respondentów uważa, że ich lokalne społeczności stoją w obliczu wyzwań związanych z dostępnością, szczególnie związanych z przestrzenią fizyczną (np. niedostępne obiekty instytucji obywatelskich), średnia ocena wpływu kwestii dostępności wyniosła 3,4 (mediana 4,0). Odnotowano również kwestie dostępności językowej, takie jak brak łatwych do odczytania informacji w usługach publicznych, średnia ocena tych kwestii wyniosła 3,6 (mediana 4,0).

Wyniki ankiety sugerują, że usługodawcy odgrywają znaczącą rolę we wspieraniu osób z niepełnosprawnością i promowaniu ich uczestnictwa w społecznościach. Wyzwania związane z dostępnością, zarówno fizyczną, jak i językową, stanowią istotne bariery, które nadal wymagają rozwiązania. Zauważalne jest zaangażowanie w wywieranie wpływu na politykę polityczną i promowanie integracji, ale jest też miejsce na poprawę postaw społeczności i uczestnictwa użytkowników usług.

osoby z niepełnosprawnością, organizacje wspierające:

W badaniu wzięło udział łącznie 12 respondentów, z których 10 reprezentowało pewną część organizacji samorządniczych. Respondenci ogólnie uważali, że osoby z niepełnosprawnością nie otrzymują wystarczającego wsparcia dla niezależnego życia. Średnia ocena wyniosła 2,7 (mediana 2,5), co wskazuje na potrzebę poprawy w tym obszarze. Wsparcie umożliwiające osobom z niepełnosprawnością niezależne życie społeczne zostało ocenione jeszcze niżej, ze średnią oceną 2,3 (mediana 2,0). Respondenci uważali, że wsparcie dla osób z niepełnosprawnością, aby mogły być aktywnymi i uczestniczącymi członkami społeczności, jest niewystarczające, ze średnią oceną wynoszącą 1,9 (mediana 2,0). Opinie na temat dostępności przestrzeni publicznych były zróżnicowane, ze średnią oceną 2,6 (mediana 2,5). Oznacza to, że przestrzenie publiczne są postrzegane jako w pewnym stopniu dostępne, ale nie bez problemów. Zdolność osób z niepełnosprawnością do uczestniczenia w ogólnych działaniach społeczności (takich jak wydarzenia sportowe i kulturalne, które nie są specjalnie dla nich przeznaczone) została oceniona średnio na 2,3 (mediana 2,0), co sugeruje ograniczone uczestnictwo.

Wyniki ankiety wskazują na poważne wyzwania w zakresie wspierania osób z niepełnosprawnością w osiągnięciu niezależnego życia, życia społecznego i aktywnego uczestnictwa w społeczności. Dostępność przestrzeni publicznej i integracja społeczności również wymagają dalszej poprawy, aby zapewnić równe szanse osobom z niepełnosprawnością. Zaangażowanie osób z niepełnosprawnością w procesy decyzyjne dotyczące ich życia pozostaje niewystarczające, co podkreśla potrzebę bardziej integracyjnych praktyk i polityk.

B2.4 Wyniki ankiety - Węgry

Władze lokalne:

W badaniu wzięły udział 4 gminy i jeden samorząd powiatowy. W badaniu uczestniczyli lokalni liderzy, przedstawiciele i urzędnik ds. równości.

W odniesieniu do pytania, czy osoby z niepełnosprawnością uczestniczą w działaniach społecznych (tj. w zajęciach sportowych, kulturalnych), które są skierowane przede wszystkim do ogółu społeczeństwa, 40% uczestników badania zgodziło się (4), 60% całkowicie się zgodziło (5). W kwestii tego, czy "opracowujemy polityki/strategie zatrudnienia promujące integrację osób z niepełnosprawnością na rynku pracy" 40% (2) respondentów nie zgodziło się z tym stwierdzeniem. 40% (4) respondentów zgodziło się, a 20% (5) w pełni zgodziło się z tym stwierdzeniem. *W pytaniu, czy są one powiązane z politykami/strategiami umożliwiającymi osobom z niepełnosprawnością zdobycie niezbędnych umiejętności i zdolności na rynku pracy, opracowanie strategii jest uważane za ważne przez wszystkie gminy, 60% (4) zgodziło się, 40% (5) w pełni zgodziło się z tym stwierdzeniem.* W odpowiedzi na pytanie "Faktycznie zatrudniamy osoby z niepełnosprawnością. Prosimy o zaznaczenie odpowiedzi Tak lub Nie", osoby z niepełnosprawnością są zatrudniane przez 80% respondentów. Ponadto w pytaniu "podczas projektowania działań społeczności lokalnej bierzemy pod uwagę dostępne strategie komunikacji w celu informowania osób z

niepełnosprawnością (tj. łatwe do przygotowania formaty)", w działaniach społeczności lokalnej 40% (5) gmin w pełni zgadza się, że programy dostępne dla osób z niepełnosprawnością są brane pod uwagę, 60% (4) zgadza się. Wreszcie, w pytaniu, czy "gmina/sekretariat wspiera współpracę wielopodmiotową i tworzenie sieci kontaktów (tj. łączność między ośrodkami społecznymi, organizacjami bezpośredniego wsparcia, rodzinami, osobami z niepełnosprawnościami) w celu wspierania integracji osób z niepełnosprawnością w różnych aspektach życia społeczności (zatrudnienie, edukacja, kultura, usługi społeczne, demokracja lokalna)", wszystkie gminy uważają współpracę wielopodmiotową za ważną - 60% (4) zgadza się, 40% (5) całkowicie się zgadza.

Dostawcy usług:

Respondenci dostarczyli dane od podmiotów publicznych i cywilnych (40% - 60%) oraz kierowników usługodawców. W swojej codziennej pracy usługodawcy zapewniają pomoc dzieciom i dorosłym z niepełnosprawnościami w dziedzinie edukacji (20%), sportu (10%) i usług społecznych (70%).

"W naszej społeczności lokalnej istnieją kwestie związane z dostępnością fizyczną / przestrzenną, które utrudniają dostęp do zasobów społeczności dla osób z niepełnosprawnościami": 40% (4) respondentów zgadza się, że nadal istnieją bariery dla osób z niepełnosprawnościami. Jednak 60% (2) odpowiedziało, że nie zgadza się z tym stwierdzeniem. Podwójna ocena może wynikać z faktu, że dostępność jest już w pełni zapewniona w nowo zaprojektowanych przestrzeniach, a nawet przekształcenie wcześniej utworzonych przestrzeni jest trudne.

"W Twojej społeczności lokalnej istnieją kwestie związane z dostępnością językową, które utrudniają osobom z niepełnosprawnością dostęp do zasobów społeczności": 100% respondentów nie zgadza się, że bariery językowe utrudniają osobom z niepełnosprawnością dostęp do usług społecznościowych.

"Jesteśmy zaangażowani w kształtowanie polityki w odniesieniu do wsparcia osób z niepełnosprawnościami" 60% respondentów (2) nie uczestniczy w podejmowaniu decyzji politycznych. 30% (4) usługodawców zgadza się, a 10% (5) w pełni zgadza się, że przyczyniają się do podejmowania decyzji politycznych. Na Węgrzech istnieje orzecznictwo, w którym ustawodawcy proszą usługodawców o konsultacje społeczne przed zmianą przepisów. Może to przybrać dwie formy, poprzez organy przedstawicielskie i bezpośrednio kontaktując się z usługodawcami (dostępnymi dla wszystkich online). Z otrzymanych odpowiedzi wynika, że większość usługodawców nie uczestniczy w tych konsultacjach.

"Społeczność lokalna jest przyjazna i włączająca osoby z niepełnosprawnością, które wspierasz (sąsiedzi, centra społeczności i usługi)": 70% (5) usługodawców w pełni się zgadza, a 30% (4) zgadza się, że społeczność jest włączająca.

Należy tutaj zauważyć, że respondenci badania mają historię dostawców usług, którzy promują integrację w społecznościach. Wiadomo jednak, że nie wszystkie społeczności są włączające podczas uruchamiania nowej usługi.

"Nasi beneficjenci uczestniczą w programach skierowanych głównie do ogółu społeczeństwa": 80% (4) beneficjentów usługodawców uczestniczy w programach organizowanych dla dużych społeczności. W przypadku dwóch organizacji (20%; (2)) nie zgadza się z tym stwierdzeniem. Wynika to z faktu, że te dwie organizacje obejmują wąski zakres grup - opiekę przedszkolną, specjalny klub sportowy.

"Wspieramy rozwój/trwałość nieformalnych sieci (z wyłączeniem płatnego personelu) wokół osób, którym udzielasz wsparcia": 60% (3) usługodawców nie udzieliło właściwej odpowiedzi na to pytanie. Odpowiedź może również wynikać z faktu, że prośba obejmuje zbyt duży obszar - kwestie finansowe, jakość usług, uruchamianie nowych usług. 30% respondentów (4) angażuje beneficjentów w podejmowanie decyzji, 10% (2) nie zgadza się.

"Ludzie, których wspieramy, mają głos / są zaangażowani w podejmowanie decyzji dotyczących ich codziennego życia" W związku z poprzednim pytaniem jest już jasne, że usługodawcy już angażują beneficjentów w codzienne życie, w organizację usług - 60% zgadza się (4), 30% w pełni się zgadza (5). Była jedna organizacja, która nie potrafiła udzielić właściwej odpowiedzi - 10% (3.)

"Ludzie, których wspieramy, wnoszą wkład w życie lokalnych społeczności (np. wolontariat, role domowe)" 90% respondentów zgadza się (4), że wspierane przez nich osoby wnoszą wkład w życie społeczności. Jeden dostawca (10% (2)) nie zgodził się, co może wynikać z faktu, że opiekuje się dziećmi w wieku od 24 miesięcy do 3 lat.

"Relacje społeczne są podstawową potrzebą człowieka. Aby usługodawca mógł wykonywać swoje zadania w jak najszerszym zakresie, konieczna jest współpraca z innymi uczestnikami organizacji usługowej": 70% respondentów zgadza się (4) z jego znaczeniem, 30% zgadza się w pełni (5).

"Wspieramy naszych beneficjentów, aby mieli głos / byli zaangażowani w podejmowanie decyzji w Twojej organizacji": W związku z poprzednim pytaniem jest już jasne, że usługodawcy już angażują beneficjentów w codzienne życie, w organizację usług - 60% zgadza się (4), 30% w pełni się zgadza (5). Była jedna organizacja, która nie mogła udzielić właściwej odpowiedzi - 10% (3).

"Osoby, które wspieramy, wnoszą wkład w życie lokalnych społeczności (np. wolontariat, role domowe). 90% respondentów zgadza się (4), że osoby, które wspierają, wnoszą wkład w życie społeczności". Jeden usługodawca (10% (2)) nie zgodził się, co może wynikać z faktu, że opiekuje się dziećmi w wieku od 24 miesięcy do 3 lat.

osoby z niepełnosprawnością, organizacje wspierające:

Kwestionariusz wypełniły trzy krajowe organizacje rzecznicze. Jest to organizacja o nazwie National Advocacy Organization for the Blind and Visually Impaired, organizacja wspierająca osoby autystyczne oraz stowarzyszenie związane ze specjalistyczną opieką nad dziećmi, gdzie opiekuje się dziećmi z lekką i znaczną niepełnosprawnością.

"osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie w zakresie samodzielnego życia" 33,33% organizacji rzeczniczych nie zgadza się (2), 33,33% zdecydowanie nie zgadza się (1), że osoby z niepełnosprawnością powinny otrzymywać odpowiednie wsparcie w zakresie samodzielnego życia. Organizacja reprezentująca osoby niewidome i niedowidzące udzieliła neutralnej odpowiedzi (33,33% (3)).

"osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie w zakresie prowadzenia niezależnego życia społecznego" Zgodnie z poprzednim pytaniem, respondenci również nie uważają niezależnego życia w życiu społecznym za zagwarantowane. 33,33% organizacji nie zgadza się, 33,33% nie zgadza się w ogóle. Organizacja niewidomych i niedowidzących zgadza się jednak, że osoby, które reprezentują, mogą uczestniczyć w większości życia społecznego.

"osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie w zakresie bycia aktywnymi i wnoszącymi wkład członkami społeczności": organizacje uważają, że osoby, które reprezentują, nie otrzymują odpowiedniego wsparcia - 33,33% (2), 33,33% (1), ale organizacje wspierające osoby niewidome i niedowidzące zgadzają się z tym stwierdzeniem - 33,33% (4).

"Przestrzenie publiczne są dostępne dla osób z niepełnosprawnościami (dostępność przestrzeni)": Organizacje rzecznicze, w przeciwieństwie do usługodawców, uważają, że przestrzenie publiczne nie są dostępne (66,66%, (2)). W jednym przypadku otrzymano neutralną odpowiedź - 33,33% (3).

"osoby z niepełnosprawnością mają możliwość uczestniczenia w programach (np. zajęciach sportowych, kulturalnych) skierowanych do ogółu społeczeństwa": Respondenci udzielili bardzo jasnych odpowiedzi. Oprócz odpowiedzi neutralnej, 33,33% (3), jedna organizacja uznała, że osoby reprezentowane przez nią mogą uczestniczyć w moich programach dla większości społeczeństwa (33,33% (4)), podczas gdy druga organizacja uznała, że nie można tego zrobić, nie zgadzając się ze stwierdzeniem - 33,33% (2).

"Lokalna społeczność jest przyjazna i włączająca osoby z niepełnosprawnościami (sąsiedzi, centra społecznościowe i usługi)? (dodaj ten opis/wyjaśnienie: Osoby z niepełnosprawnościami nie spotykają się z dyskryminacją, rasizmem lub zachowaniami związanymi z przemocą)": W przeciwieństwie do usługodawców, organizacje rzecznicze uważają, że społeczności lokalne nie są włączające, tj. nie zgadzają się z tym stwierdzeniem - 66,66% (4). Jedna organizacja, utworzona przez samoorganizację, uważa, że społeczności lokalne są włączające i zgadza się z tym stwierdzeniem (33,33% (4)).

"osoby z niepełnosprawnością są zaangażowane w tworzenie polityki w odniesieniu do wspierania ich praw i wyborów życiowych": Trzy organizacje rzecznicze udzieliły całkowicie odrębnych odpowiedzi na ostatnie pytanie. Jedna odpowiedź wymijająca została udzielona przez 33,33% (3), jedna organizacja zdecydowanie nie zgodziła się z tym stwierdzeniem (33,33% (5)), a jedna organizacja zgodziła się z 33,33% (4).

W tym kwestionariuszu chcielibyśmy zauważyć, że z wyjątkiem ostatnich 10 lat, na Węgrzech dzieci i dorośli z niepełnosprawnością intelektualną, którzy nie mieszkali w rodzinach, otrzymywali opiekę w dużych placówkach na obrzeżach osiedli. Z drugiej strony, osoby z niepełnosprawnością mogły korzystać ze znacznie bardziej zintegrowanych usług, zarówno w dziedzinie edukacji, jak i zatrudnienia. Uważamy, że ta znacząca różnica znajduje odzwierciedlenie w odpowiedziach na pytania.

B3. Grupy fokusowe

Grupy fokusowe koncentrowały się na identyfikacji wyzwań i barier stojących przed osobami z niepełnosprawnością, władzami lokalnymi (LA) i dostawcami usług, organizacjami pozarządowymi w tworzeniu i utrzymywaniu wysokiej jakości usług, a także codziennych wyzwań i barier napotykanymi przez osoby z niepełnosprawnością w samodzielnym życiu w społecznościach lokalnych. Łącznie przeprowadzono cztery grupy fokusowe na Węgrzech, w Finlandii, Polsce i Grecji z udziałem łącznie 70 (N = 70) przedstawicieli wszystkich wyżej wymienionych grup docelowych. Grupy fokusowe odbyły się online lub osobiście, w zależności od decyzji każdej organizacji partnerskiej. Uczestnicy wyrazili świadomą zgodę na udział w grupach fokusowych. Pytania w *grupach fokusowych* zostały zaprojektowane w sposób otwarty i niedyrektywny w celu stymulowania dyskusji grupowej (*patrz załącznik 3 do pytań grup fokusowych*). Metodologia, międzynarodowa analiza ryzyka i analiza grup fokusowych znajdują się w poniższych sekcjach.

B3.1 Ustalenia grupy fokusowej - Grecja

W sumie 20 osób wzięło udział w grupie fokusowej, której gospodarzem było Stowarzyszenie PETAGMA. Reprezentowali oni władze lokalne z różnych gmin regionu Attyki (służby socjalne, urzędnicy administracyjni / władze lokalne), pracownicy różnych organizacji (tj. organizacji pozarządowych, ośrodków dziennych, jednostek rehabilitacyjnych, placówek wsparcia), które zapewniają bezpośrednie wsparcie dla osób z niepełnosprawnością i osób z niepełnosprawnością oraz osób reprezentujących organizacje. Dyskusja opierała się na następujących tematach:

1. Co oznacza dla ciebie społeczność włączająca?

Rozpoczynając dyskusję, uczestnicy zdefiniowali społeczność włączającą jako:

"społeczność, która daje wiele możliwości dostępności, a co ważniejsze, opcje życiowe i opcje rozrywki, nie tylko dostępność strukturalną" (rzecznik osób z niepełnosprawnością) lub "należę, jestem członkiem i niczym się nie różnię" (przedstawiciel organizacji wspierającej osoby z niepełnosprawnością).

Zgodzili się, że prawdziwie dostępna i włączająca społeczność, która jest zaprojektowana od podstaw z wartością uniwersalności, a nie społeczność jest później modyfikowana dla określonej mniejszości grupy docelowej lub tych, którzy są uważani za odbiegających od normy lub "odstających" (Usługodawca). Zastanawiali się również nad kulturowym elementem tego, jak społeczności rozumieją i interpretują inkluzywność i niepełnosprawność (inkluzywność kulturowa). Jak wspominał jeden z interesariuszy:

"Podczas ustanawiania polityk włączających widzimy w praktyce, że ludzie ze społeczności nie szanują osób z niepełnosprawnościami i dlatego te polityki nie mogą być naprawdę stosowane... to pokazuje, że inkluzywność powinna być rozumiana na poziomie kulturowym" (przedstawiciel LA)

Uczestnicy doszli do wniosku, że w odniesieniu do ograniczeń, z jakimi borykają się osoby z niepełnosprawnością w życiu codziennym, bariery na poziomie fizycznym lub indywidualnym są mniej ważne niż bariery związane z postawą otoczenia. Omawiając włączenie osób z niepełnosprawnością w życie społeczne i kulturalne, główne bariery często wynikają ze społecznych stereotypów i uprzedzeń. W szczególności ograniczenia środowiskowe i społeczne tworzą to, co postrzegamy jako "niepełnosprawność" i są prawdziwymi barierami, które utrudniają dostępność i równe uczestnictwo w społeczności. Wreszcie, definicja społeczności włączającej została rozszerzona na społeczność, która *"uznaje indywidualne cechy i mocne strony każdej osoby oraz zapewnia możliwości, które sprzyjają ich wzrostowi i rozwojowi"* (Usługodawca) oraz *"uznaje, że wszystkie osoby w społeczności są ze sobą powiązane"* (Usługodawca).

2. Jakie są codzienne wyzwania stojące przed osobami z niepełnosprawnością w zakresie włączenia społecznego?

Wszystkie osoby z niepełnosprawnościami napotykają znaczne ograniczenia w "uczestnictwie" we wszystkich aspektach codziennego życia, tj. w sporcie, rozrywce, edukacji, niezależnym życiu. Społeczna bariera uczestnictwa, z którą borykają się osoby z niepełnosprawnością na wszystkich etapach rozwoju, ma najsilniejszy wpływ na segregację społeczności.

"Istnieją znaczące naruszenia praw człowieka, które nie są formalnie ustanowione lub chronione przez państwo (np. środowiska edukacyjne)" (PwD). Kwestia postaw społeczności była również silnie wymieniana przez osoby z niepełnosprawnościami i osoby z niepełnosprawnościami reprezentujące organizacje jako codzienne wyzwanie:

"Najbardziej przeszkadza mi powierzchowne podejście ludzi, którzy zawsze zakładają, że potrzebuję pomocy we wszystkich przypadkach", "Nie chcę być bohaterem, nie chcę dziękować za zauważenie mnie, chcę być obecny i szanowany".

Uczestnicy zgodzili się również, że istnieje ogromna potrzeba poprawy dostępności architektonicznej (infrastruktury budynków, przestrzeni publicznych), aby zapewnić osobom z niepełnosprawnością wysoką jakość życia. Jednocześnie uczestnicy wspomnieli, że większość środków bezpieczeństwa (krajowych, transportowych, mieszkaniowych, związanych z klęskami żywiołowymi) nie jest zaprojektowana uniwersalnie lub nie uwzględnia osób z niepełnosprawnością. Ponadto istnieje znaczny brak krajowych polityk dotyczących wspieranych procesów decyzyjnych i usług w zakresie reprezentacji prawnej i świadomego podejmowania decyzji, kwestii związanych z prawami i dostępnością w procesach prawnych i informacjach (zgodnie z art. 12 Konwencji). Kontynuując ten wątek, przedstawiciele osób z niepełnosprawnością wspomnieli, że prawo do wyrażania opinii i wyboru osób z niepełnosprawnością, a zwłaszcza osób z niepełnosprawnością intelektualną, jest codziennie naruszane:

"Ludzie zakładają, usługodawcy i organizacje zakładają, że nie powinni być pytani, ponieważ i tak nie rozumieją. To niedopuszczalne, to podstawowe prawo człowieka. Dlatego widzimy piętno społeczne, społeczeństwo zakłada, że ci ludzie są bezbronni i niezdolni do robienia rzeczy" (osoba z niepełnosprawnością). "Najważniejszą rzeczą jest przekazanie władzy osobom z niepełnosprawnością" (usługodawca). Istnieją również uprzedzenia w organizacjach świadczących usługi: "postrzeganie osób z niepełnosprawnościami jako dzieci, które są nieodpowiednie lub które powinny być nadmiernie chronione" (usługodawca, przedstawiciel osób z niepełnosprawnościami).

3. Jak możemy pracować na rzecz rozwoju społeczności? Co to oznacza (np. partnerstwo z lokalnymi społecznościami i organizacjami)?

Uczestnicy wspomnieli, że budując społeczności integracyjne należy mieć na uwadze następujące czynniki:

"Można je osiągnąć tylko na poziomie lokalnym. W większych kontaktach, jak w dużych miastach lub na poziomie krajowym, włączenie można znaleźć jako ogólną zasadę, politykę, dyrektywę. Jednak współpraca władz krajowych i lokalnych oraz społeczeństwa obywatelskiego jest kluczowym czynnikiem w budowaniu zrównoważonych i integracyjnych społeczności lokalnych" (Usługodawca).

Zmiana języka przynosi zmianę władzy: *"Używanie języka integracyjnego jest zarówno pouczające, jak i zmieniające umysł"* Skupienie się na mocnych, a nie słabych stronach może sprzyjać zmianom społecznym. Osoby z niepełnosprawnością powinny być postrzegane przez wszystkie segmenty społeczeństwa jako aktywni obywatele i członkowie społeczeństwa, a nie bierni użytkownicy usług. Język, który wszyscy mogą

zrozumieć i język bez negatywnych konotacji" (PwD). *"Programy podnoszenia świadomości dla władz lokalnych, służb publicznych i interesariuszy, szkolne programy edukacyjne i inicjatywy angażujące różne segmenty społeczności są kluczem do rozwoju społeczności włączającej".* Wreszcie, sztuka może być wykorzystywana jako medium do tworzenia pomostów do dialogu i wymiany, do przedstawiania wartości oraz do wspierania spójności i dobrobytu społeczności.

4. Rozwiązania/pomysły/sugestie, które mogłyby sprostać powyższym wyzwaniom?

"Współpraca między państwem a organizacjami pozarządowymi na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnością jest najbardziej udanym przykładem współpracy między sektorem publicznym i prywatnym. Współpraca jest konieczna dla inkluzji, jest korzystna i opłacalna finansowo dla społeczności; Polityka wykluczenia to taka, która wiąże się ze znacznymi kosztami społecznymi i finansowymi" (Usługodawca).

"Społeczności włączające muszą mieć możliwości zatrudnienia, wolontariatu i rozrywki dla osób z niepełnosprawnością. Ludzie powinni mieć dostęp do pieniędzy i możliwość wymiany czegoś ze społecznością. To jest władza." (PwD).

"Ponadto, kiedy osoby z niepełnosprawnością mogą uczestniczyć w życiu społecznym, mają dostęp do barów, życia nocnego, mogą być zauważane. To zmienia nastawienie społeczeństwa do niepełnosprawności" (PwD).

Wnioski

Chociaż odnotowano postęp w ramach polityki na rzecz osób z niepełnosprawnością w Grecji, wyniki pokazują, że nadal istnieją znaczące wyzwania w ważnych aspektach życia społecznego: (strukturalna) dostępność przestrzeni publicznej i integracja językowa, możliwości zatrudnienia, możliwości uczestnictwa we wspólnych zasobach społeczności (dla wszystkich obywateli) i życie społeczne. Co ważne, możliwość "aktywnego uczestnictwa" we wszystkich aspektach społeczności pozostaje znacznie ograniczona: osoby z niepełnosprawnością nie mają równych szans na uczestnictwo i wnoszenie wkładu w życie lokalnych społeczności. Jak wykazano, osoby z niepełnosprawnościami mają ograniczony udział i wpływ na procesy decyzyjne w swoim życiu; pod względem codziennych wyborów życiowych, gdy żyją samodzielnie lub w organizacji świadczącej usługi, ale także pod względem kształtowania polityki państwa. Holistyczne, międzysektorowe podejście angażujące wszystkie zainteresowane strony - władze lokalne, organizacje pozarządowe oraz rzeczników i organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnością - wydaje się być kluczem do budowania społeczności sprzyjających włączeniu społecznemu.

B3.2 Ustalenia grupy fokusowej - Polska

W spotkaniu grupy fokusowej wzięło udział 15 osób z organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji reprezentujących osoby z niepełnosprawnościami i osoby z niepełnosprawnością osobiście. Pierwszym postulatem, który rozpoczął spotkanie, było zdanie "Nic o nas bez nas" wypowiedziane przez jednego z self-advokatów (osób z niepełnosprawnościami i przedstawicieli). Po

krótkiej prezentacji projektu i przedstawieniu się, uczestnicy omówili wyniki ankiet i przeszli do odpowiedzi na następujące pytania:

1. Co oznacza dla Ciebie społeczność włączająca?

"W naszej społeczności brakuje otwartości i tolerancji dla innych ludzi. Abyśmy stali się społecznością włączającą, musielibyśmy zacząć być empatyczni i nieosądzający (organizacje pozarządowe)". "Dla mnie włączający oznacza otwarty, zaangażowany - także w znajdowanie rozwiązań, np. takich, które umożliwiają osobom z niepełnosprawnością uczestnictwo w życiu społecznym (jednostki samorządu terytorialnego - LA)". "Taka społeczność jest dostępna dla wszystkich, nie wyklucza nikogo z żadnego powodu - jest różnorodna pod wieloma względami (NGO)". "W budowaniu ważne jest również uczenie się na własnych błędach, ale także uczenie się od siebie nawzajem. (PwD)

2. Jakie codzienne wyzwania stoją przed osobami z niepełnosprawnością w zakresie włączenia społecznego?

"Ważne jest, aby osoby z niepełnosprawnością budowały pewność siebie i samoświadomość, aby szukały zasobów w sobie, ponieważ jest to podstawa niezależnego radzenia sobie w życiu codziennym (organizacje pozarządowe)". Ważnym aspektem jest również przewyciężenie strachu przed odrzuceniem przez otoczenie - często osoby z niepełnosprawnością wycofują się z życia z obawy przed brakiem akceptacji "i nie dają sobie szansy na włączenie do społeczeństwa (organizacje pozarządowe)". "Konieczne jest również, aby głos osób z niepełnosprawnością rozbrzmiewał i był słyszalny, ponieważ bez domagania się ich praw nie uda się osiągnąć żadnych zmian (NGO)". Kolejnym wyzwaniem jest odpodmiotowienie osób z niepełnosprawnością. Zarówno środowisko rodzinne, sąsiedztwo, jak i przedstawiciele szerszych instytucji (np. lekarze, urzędnicy) często nie traktują osób z niepełnosprawnością jako równorzędnych partnerów w dyskusjach, podejmowaniu decyzji - w tym samostanowieniu. "Bardzo wiele zależy od środowiska, w którym osoba z niepełnosprawnością funkcjonuje na co dzień. W Fundacji jesteśmy traktowani jako pełnoprawni uczestnicy życia społecznego, podczas gdy np. w gabinecie lekarskim odmawia się nam pełni praw tylko dlatego, że mamy orzeczoną niepełnosprawność". "Często jesteśmy kontrolowani przez nasze rodziny, chociaż jesteśmy już dorosłymi osobami, które są odpowiedzialne za siebie (osoby z niepełnosprawnością)". "Włączenie jest również często uniemożliwiane przez bariery architektoniczne, komunikacyjne, postawy, stereotypy i uprzedzenia (NGO)". "Zrozumiałem, jak trudne musi to być na przykład dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim, kiedy musiałem spacerować po mieście z walizką na kółkach. To był test dostępności przestrzeni publicznej. Wtedy doświadczyłem ułamka niedostosowania przestrzeni, z którymi na co dzień borykają się osoby z niepełnosprawnościami (Jednostki Samorządu Terytorialnego). Kwestie pomocy instytucjonalnej są również wyzwaniem zewnętrznym. Przede wszystkim zbyt mała liczba godzin asystenckich oznacza, że osoby z niepełnosprawnością nie mogą zintegrować się ze społeczeństwem tak, jak by tego chciały. "Często muszę wybierać między asystenturą, gdy idę do lekarza, a asystenturą, gdy chcę pójść do kina. Wybieram wizytę u lekarza, a nie ma wystarczającej liczby godzin asystenta, abym (osoba z niepełnosprawnością) mogła uczestniczyć w życiu towarzyskim lub podróżować". Kolejną barierą jest obawa przed utratą świadczeń pochodzących z instytucji "(...) jeśli spróbuję pójść do pracy, to stracę prawie wszystkie świadczenia, bo będę zarabiać, a jeśli po kilku dniach okaże się, że np. nie mogę wykonywać tej pracy, bo źle się w niej czuję, bo to pogarsza mój stan zdrowia, to zostanę bez środków do życia, bo nie będę mieć wypłaty, ale nie będę mieć też świadczeń (osoba z niepełnosprawnością i przedstawiciele)". Ogromnym problemem jest nadmierna instytucjonalizacja - temat poruszany wielokrotnie. Osoby z

niepełnosprawnościami są często "skazywane na ubezwłasnowolnienie, mimo że mogłyby swobodnie funkcjonować poza instytucją - wystarczyłoby odpowiednie wsparcie asystenta lub trenera wspieranego podejmowania decyzji (NGO)". "Wiele rozwiązań systemowych jest tworzonych dla normy, podczas gdy powinny być tworzone dla osoby. Bardzo ważnym zadaniem jest znalezienie rozwiązań systemowych, które są proponowane przez osoby ze specjalnymi potrzebami przy wsparciu specjalistów. Wówczas możliwe będzie tworzenie rozwiązań, które będą dobre dla społeczeństwa i z których będą mogli korzystać wszyscy, niezależnie od niepełnosprawności czy ograniczeń (NGO).

3. Jak możemy pracować na rzecz rozwoju społeczności? Co to oznacza (np. partnerstwo z lokalnymi społecznościami i organizacjami)?

"Podstawą powinna być edukacja od najmłodszych lat - w szkołach, domach, organizacjach prowadzących zajęcia, telewizji itp. Mówienie o niepełnosprawności, o tym, jak ułatwić włączenie osób z niepełnosprawnościami do społeczeństwa (organizacje pozarządowe)". "Nasze postawy powinny dawać przykład - nie powinniśmy być obojętni ani reagować, gdy coś jest nie tak. (osoby z niepełnosprawnością). Ważne jest również edukowanie o niepełnosprawnościach, których nie widać, ale które utrudniają codzienne życie "Trudno jest korzystać z praw przysługujących osobom z niepełnosprawnością, gdy są one niewidoczne (LA)". "Potrzebne są również zmiany w prawie, na które wpływ będą miały osoby z niepełnosprawnością, a także organizacje pozarządowe i LA. Takie, które umożliwią osobom z niepełnosprawnościami zaangażowanie się w kwestie, które ich dotyczą" (NGO). Ważne jest również podkreślenie, że zmiany zachodzą w społeczeństwie: "Większość zmian społecznych zachodzi na ulicach, a nie w biurach".

4. Rozwiązania/pomysły/sugestie, które mogłyby sprostać powyższym wyzwaniom?

"Potrzebna jest większa reprezentacja osób z niepełnosprawnościami, ich widoczność, aby nie były traktowane jak mała grupa, której żądania nie są istotne" (NGO). "Budowanie grup oporu, które zwrócą uwagę osób, które nie traktują osób z niepełnosprawnościami z szacunkiem i wyrażą głośny sprzeciw, gdy będą świadkami takich sytuacji" (NGO). "Konieczna jest współpraca międzypodmiotowa i międzysektorowa oraz wymiana doświadczeń, aby możliwe było np. zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, bo w tej chwili jest to trudne ze względu na dużo formalności i koszt takiego pracownika". (NGO). "Przydałby się bufor, żeby osoby z niepełnosprawnościami nie bały się iść do pracy i stracić świadczenia, bo wiedzą, że np. przez 3 miesiące mogą pracować i mieć świadczenia" (NGO).

Wnioski

Osoby z niepełnosprawnością oraz reprezentujące je organizacje i stowarzyszenia wyraźnie twierdzą, że przepisy, które ich dotyczą, nie są dostosowane do ich potrzeb. Ustawodawstwo i przepisy są tworzone przez osoby niebędące osobami z niepełnosprawnościami i często nie bierze się pod uwagę konsultacji z osobami, których dotyczą. Z drugiej strony, LA, jako podmiot, postępuje zgodnie z wytycznymi otrzymanymi przez ustawodawców i nie widzi potrzeby zmian.

B3.3 Ustalenia grupy fokusowej - Finlandia

Łącznie 15 osób wzięło udział w spotkaniu zorganizowanym przez Fundację Tukena. Reprezentowali oni gminy (Päijätsote, Hämeenkyrö), dostawców usług (Fundacja Honkalampi), organizacje (Inclusion Finland), organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnością (Me Itse ry - "We Do It Ourselves Association"), a także same osoby z niepełnosprawnością z grupy ekspertów koordynowanej przez Fundację Tukena. Dyskusja opierała się na następujących tematach:

1. Co oznacza dla Ciebie społeczność włączająca?

Społeczność włączająca została uznana za ważny temat dyskusji, który wywołał szeroki zakres przemyśleń i doskonałą rozmowę. Pojawiło się pragnienie wyjaśnienia i skonkretyzowania terminu "włączenie", ponieważ uczestnicy zastanawiali się: "Co to znaczy lub co się przez to rozumie?". (rzecznik osób z niepełnosprawnością). W dyskusji osiągnięto konsensus, że "prawdziwie włączająca społeczność nie jest zinstytucjonalizowanym, odgórnie narzuconym miejscem" (rzecznik osób z niepełnosprawnością). Zamiast tego aktywnie rozważa, w jaki sposób każdy członek społeczności jest włączony w równym stopniu, a społeczność zastanawia się, w jaki sposób poszczególne osoby mogą się z nią połączyć. W społeczności włączającej podejmowane są wysiłki, aby zapewnić, że wszyscy są zaangażowani, niezależnie od ich potrzeb wsparcia, a każda osoba jest równym członkiem.

Funkcjonująca i włączająca społeczność to taka, która wie "to, co jest potrzebne, aby ułatwić dołączenie lub zapewnić, że społeczność może się dostosować" (rzecznik osób z niepełnosprawnością). Ważne jest, aby społeczność jasno informowała, jak działa. "Społeczność musi być wolna od barier i dostępna, także pod względem postaw" (NGO). Jednocześnie społeczność zapewnia, że nawet cichsze głosy są słyszane. "Potrzebna jest interakcja, aby nawet ci, którzy nie mówią, zostali wysłuchani" (rzecznik osób z niepełnosprawnością). Specjaliści muszą uważnie słuchać i skupiać się na prawdziwym słyszeniu. "Muszą mieć wystarczająco dużo czasu, ale także muszą dać wystarczająco dużo czasu" (przedstawiciel LA). Szczególną uwagę należy zwrócić na "umiejętności interakcji i wspieranie komunikacji" (przedstawiciel LA). "Społeczność włączająca to dobre miejsce; jesteś słyszany, słuchany i rozumiany" (rzecznik osób z niepełnosprawnością).

2. Jakie są codzienne wyzwania stojące przed osobami z niepełnosprawnościami w zakresie włączenia społecznego?

Bariery w procesie włączania to zasoby, wyzwania osobiste, różne środowiska wokół ludzi, brak pieniędzy i kwestie związane z czasem. Uczestnicy zastanawiali się również, czy realizacja włączenia jest kwestią postawy: "poświęcanie lub nie poświęcanie czasu" (NGO). "Profesjonalista ma możliwość wyboru swojej postawy oraz sposobu działania i traktowania innych" (przedstawiciel LA). Wywołało to również dyskusję, że nie wszystkie miejsca biorą pod uwagę, że nie wszyscy komunikują się werbalnie. Ważne jest również stosowanie metod wspierających mowę lub rozumienie, rozpoznawanie gestów i mimiki twarzy.

3. Jak możemy pracować na rzecz rozwoju społeczności? Co to znaczy?

Aby wesprzeć proces włączenia społecznego, "należy zwrócić większą uwagę na to, w jaki sposób ludzie mogą wejść do społeczności i przywiązać się do niej" (rzecznik osób z niepełnosprawnością). Wejście do społeczności może być ułatwione dzięki różnym rozwiązaniom, takim jak budżet osobisty lub pomoc osobista. Wsparcie jest potrzebne do dokonywania wyborów, które promują dobre samopoczucie. "Wsparcie w zrozumieniu tego, co wybierasz" (rzecznik osób z niepełnosprawnością). Należy również

zwrócić większą uwagę na "postępy" (rzecznik osób z niepełnosprawnością). Warto uczestniczyć w spotkaniach, na których podejmowane są decyzje. Z perspektywy zawodowej promowanie włączenia wymaga "inwestycji w edukację, uwzględnienia włączenia i wsparcia dla integracji społeczności w podstawowej strukturze kwalifikacji zawodowych" (NGO). "Trenerzy rówieśniczy i mentorzy rówieśniczy odgrywają znaczącą rolę we wzmacnianiu głosu tych, którzy potrzebują większego wsparcia" (przedstawiciel LA).

4. Rozwiązania / pomysły / sugestie, które mogłyby sprostać wyżej wymienionym wyzwaniom?

Jako rozwiązanie proponuje się dzielenie się wiedzą i rozwijanie umiejętności w zakresie wspierania ludzi w dokonywaniu własnych wyborów. Wsparcie jest potrzebne, aby uzyskać dostęp do zwykłych społeczności. Celem powinno być odejście od oddzielnych systemów, w których działania są tworzone wyłącznie dla osób potrzebujących wsparcia. Ważne jest również odejście od "gotowego modelu dyktowanego przez system usług lub działań grupowych" (NGO). Potrzeba więcej doświadczenia i opcji, aby osoby potrzebujące wsparcia były częścią większej ilości grup rówieśniczych. Pomoc osobista powinna być łatwiej dostępna. Szkolenie profesjonalistów powinno obejmować ćwiczenia w zakresie umiejętności emocjonalnych i refleksji. "Czy rozważyłem, byłem w stanie rozważyć wszystko, co konieczne?" (NGO). Korzystne jest skonkretyzowanie terminu "włączenie" za pomocą praktycznych przykładów, ponieważ jest on często używany w sposób powierzchowny. Z perspektywy społecznej możliwości cyfrowe można również lepiej wykorzystać do promowania integracji. "Na przykład w restauracji typu fast-food nawet niewerbalni klienci mogą złożyć zamówienie w samoobsługowym kiosku" (rzecznik osób z niepełnosprawnością). Ważne jest również, aby zwracać uwagę na udzielanie/otrzymywanie wsparcia i planowanie go. "Nasi użytkownicy usług często wskazują, że nie otrzymują wsparcia w życiu poza zajęciami dziennymi" (przedstawiciel LA).

Wnioski

Podsumowując, osiągnięcie prawdziwie włączającej społeczności wymaga kompleksowego podejścia, które uwzględnia bariery fizyczne, postawy i bariery systemowe, jednocześnie promując aktywne uczestnictwo i reprezentację wszystkich członków, zwłaszcza osób z niepełnosprawnością. Wyzwania związane z włączeniem osób z niepełnosprawnością (PwD) obejmują ograniczenia zasobów, bariery środowiskowe i kwestie czasowe, a także potrzebę lepszego rozpoznawania komunikacji niewerbalnej. Aby zwiększyć włączenie społeczne powinny skupić się na ułatwianiu wejścia i integracji poprzez osobistą pomoc, edukację i wsparcie. Pomocne może być również odejście od modeli segregacji, inwestowanie w szkolenia dla profesjonalistów i korzystanie z narzędzi cyfrowych. Sposobem na bardziej integracyjne społeczności byłoby promowanie samostanowienia i poszerzanie wsparcia poza zorganizowane działania, promowanie środowiska, w którym każdy jest słyszany, doceniany i rozumiany.

B3.4 Ustalenia grupy fokusowej - Węgry

W grupie zorganizowanej przez IRMÁK Nonprofit Kft uczestniczyło łącznie 20 osób. Obecni byli przedstawiciele różnych gmin powiatu Peszt i powiatu Komárom - Esztergom (władze lokalne, powiatowe), pracownicy usługodawców gminy Albertirsa (żłobek, przedszkole, podstawowe usługi socjalne), pracownicy różnych organizacji (tj. organizacji pozarządowych, opieki dziennej, usług wsparcia, mieszkań wspomaganych, organizacji rzeczniczych), którzy zapewniają bezpośrednie wsparcie osobom z niepełnosprawnością lub usługodawcom zapewniającym profesjonalne wsparcie.

1. Co oznacza dla Ciebie społeczność włączająca?

Rozumienie społeczności włączającej zostało zdefiniowane w kilku obszarach (edukacja, opieka społeczna i ochrona dzieci, zatrudnienie). Każdy podchodził do tego, co oznacza społeczność włączająca z własnego punktu widzenia.

W dziedzinie edukacji zostało to sformułowane w taki sposób, że instytucja edukacyjna jest włączająca, jeśli każdy ma możliwość równej edukacji, niezależnie od swojego statusu społecznego. Byli też tacy, którzy poszli dalej, uzależniając dostęp do równej edukacji nie tylko od statusu społecznego, ale także od umiejętności i zdolności.

W dziedzinie usług socjalnych skupiono się na mieszkaniach wspomaganych jako specjalistycznej opiece społecznej i usługach podstawowych.

O społeczności włączającej możemy mówić w przypadku mieszkań socjalnych, jeżeli ich wygląd jest akceptowany przez węższe i szersze środowisko życia już na etapie wdrażania. Na Węgrzech, przed wprowadzeniem zmian, instytucje dla osób z niepełnosprawnością znajdowały się głównie na obrzeżach osiedli. Dotowane budynki mieszkalne znajdują się już w centrum osiedla. Pierwsze wdrożenia często spotykały się z dużym oporem. Obecnie, w przypadku kilku socjalnych mieszkań, rozwinęły się dobre stosunki sąsiedzkie, które można uznać za przedsięwzięcie społeczności włączającej.

Społeczność przyjazna w dziedzinie zatrudnienia została zdefiniowana przez obecnych jako integracyjne miejsce pracy, jeśli organizując procesy pracy, w oparciu o ich możliwości, określa zadania, które mogą być wykonywane przez osoby z niepełnosprawnością i tworzy warunki dostosowane do specjalnych potrzeb - dostępność.

2. Jakie są codzienne wyzwania stojące przed osobami z niepełnosprawnością w zakresie włączenia społecznego?

Negatywne nastawienie dużej części społeczeństwa wynikające z braku wiedzy. Zdecydowana większość społeczności nadal nie posiada wystarczających informacji na temat niepełnosprawności. Z tego powodu są one źle rozumiane, a w wielu przypadkach postrzegane ze strachem. Nie potrafią ocenić ich potrzeb, zamiast udzielać pomocy, zamykają się przed nimi. Nie potrafią odróżnić choroby psychicznej od niepełnosprawności.

Mniejsza część społeczeństwa, również z powodu braku wiedzy, wpada w pułapkę nadopiekuńczości. Współczują upośledzonym umysłowo, nie pomagają im żyć bardziej niezależnie, jeśli nie zaspokajają wszystkich ich potrzeb, całkowicie tłumiąc ich niezależność.

Podwójna postawa, która pojawiła się i została sformułowana na poziomie społecznym, została również sformułowana wśród obecnych.

Stwierdzili, że segregacyjne zarządzanie opieką przoduje w edukacji, zatrudnieniu i usługach socjalnych, więc we wszystkich obszarach istnieją bardzo duże zaległości. W wyniku wykluczającego wykonywania zadań, bardziej włączająca społeczność rozwinęła się już w obszarze opieki danego usługodawcy - instytucji edukacyjnej, zakładu pracy chronionej, socjalnego mieszkania - a społeczność odpowiedziała również na inne potrzeby wynikające z niepełnosprawności, takie jak przejście dla pieszych z głosem, tłumacz migowy na wydarzeniu kulturalnym itp.

Lista problemów była następująca: budynki są niedostępne - dostęp, meble, brak toalet; przeszkody komunikacyjne - mała czcionka, trudny do zrozumienia tekst - ile piktogramów, brak specjalistów.

3. Jak możemy pracować na rzecz rozwoju społeczności? Co to oznacza (np. partnerstwo z lokalnymi społecznościami i organizacjami)?

Obecni jednogłośnie stwierdzili, że uwrażliwianie powinno rozpocząć się w najwcześniejszym możliwym wieku. W tym celu należy ustanowić partnerstwa już w przedszkolu i szkole podstawowej, jeśli instytucja nie jest zintegrowana. Stamtąd można budować partnerstwa z innymi społecznościami. Jeśli uda nam się zaakceptować osoby z niepełnosprawnością od najmłodszych lat, otworzą się drzwi do przyszłych partnerstw. Łatwiej jest nawiązać kontakty z gminami, stowarzyszeniami, klubami sportowymi, ośrodkami kultury itp.

Wdrożenie edukacji zintegrowanej (przedszkole, szkoła) powinno również promować integracyjne miejsca pracy.

Zniesienie dużych instytucji i realizacja dotowanych mieszkań jest znaczącym krokiem w dziedzinie usług społecznych. Obecni wyrazili opinię, że w ten sposób opieka nad osobami z niepełnosprawnościami i stała się bardziej zrozumiała i publiczna, ponieważ beneficjenci korzystają z tych samych usług, wszystko jest w większości społeczeństwa: robią zakupy w tym samym sklepie, chodzą do tego samego lekarza, podróżują tym samym transportem publicznym i uczestniczą w tych samych wydarzeniach kulturalnych.

4. Rozwiązania / pomysły / sugestie, które mogłyby sprostać wyżej wymienionym wyzwaniom

Idea znaczenia mieszkalnictwa wspomaganego wykracza poza ten temat. Sformułowano tezę, że ta forma usług społecznych najbardziej sprzyja rozwojowi społeczeństwa integracyjnego. Daje więcej, ponieważ nie tylko poprawiła się jakość opieki, ale jest także znaczącym krokiem naprzód w promowaniu integracji społecznej. Można się nauczyć i opanować, że nie ma potrzeby bać się osób z niepełnosprawnością, nie ma potrzeby współczuć im z powodu ich stanu. Zgadzasz się, że integracja nie jest łatwym procesem uczenia się dla większości społeczeństwa, ale stając się czymś sąsiadem, staje się osobistym.

Stwierdzili również, że ważne byłoby włączenie osób z niepełnosprawnością do społeczności podczas lokalnych wydarzeń. Być aktywnymi uczestnikami tych wydarzeń, takimi jak wystawcy, wykładowcy lub moderatorzy.

Wnioski

Podsumowując, obecni stwierdzili, że dopóki społeczność włączająca nie zostanie urzeczywistniona w dziedzinie edukacji i zatrudnienia, trudno będzie podnieść ją do poziomu społecznego. Dopóki pokolenia dorastają w segregacji, dopóty integracja będzie problemem. W dziedzinie edukacji, zatrudnienia i świadczeń społecznych, opieka oparta na potrzebach i świadczenie usług są uważane za ważne. Opieka oparta na potrzebach nie wyklucza, ale odpowiada na brakujące umiejętności i kompetencje.

B4. Analiza grupy fokusowej

B4.1 Metodologia

Do celów badań międzynarodowych zastosowano metody mieszane (jakościowe, ilościowe i triangulacyjne) w celu wygenerowania kompleksowych wyników badań wśród 4 uczestniczących krajów z 70

uczestniczącymi członkami (N = 70). W szczególności zastosowano jakościową analizę tematyczną i ilościowe metody statystyczne (częstotliwość słów), a także techniki wizualizacji danych (wordcloud). Podejście to pozwoliło na obiektywną priorytetyzację danych jakościowych; w związku z tym pojawiły się kategorie tematyczne.

B4.2 Analiza transnarodowa

Tabela 1 poniżej przedstawia analizę tematów, które pojawiły się w odpowiedzi na pytania grupy fokusowej we wszystkich krajach partnerskich, z 70 uczestnikami. Wyniki grup fokusowych sugerują elementy, które składają się na dzisiejszą definicję społeczności włączającej: dostępność, powszechność, uczestnictwo, postawy społeczne, integracja kulturowa, integracja, równe szanse. Wydaje się, że nawet jeśli podstawowe prawa osób z niepełnosprawnością - tj. niezależne życie - w zaangażowanych krajach są chronione, **prawdziwa integracja społeczności pozostaje pod znakiem zapytania**

Pytanie grupy fokusowej	Pojawił się temat
1. Co oznacza dla Ciebie społeczność włączająca?	Dostępność / Uniwersalność / Uczestnictwo Postawy społeczne / Integracja kulturowa / Równe szanse
2. Jakie są codzienne wyzwania stojące przed osobami z niepełnosprawnościami w zakresie włączenia społecznego?	Przeszkody strukturalne i kwestie dostępności / Stereotypy / Uprzedzenia / Bariery dostępności / Reprezentacja prawna / Nadmierna ochrona / Kultura instytucjonalna / Piętno społeczne Bariery związane z postawą
3. Jak możemy pracować na rzecz rozwoju społeczności? Co to oznacza (np. partnerstwo z lokalnymi społecznościami i organizacjami)?	Partnerstwo/współpraca/rola władz lokalnych/edukacja i szkolenia uświadamiające Polityka włączająca / wsparcie rówieśnicze / mocne strony / zasoby społecznościowe
4. Rozwiązania / pomysły / sugestie, które mogłyby sprostać wyżej wymienionym wyzwaniom?	Mieszkania wspomagane / Możliwości zatrudnienia / Uwrażliwienie / Dostępność cyfrowa / Budżetowanie osobiste Rzecznictwo / Integracja językowa / Inicjatywy na małą skalę

Tabela 1: Tabela tematyczna

W oparciu o wyniki badań międzynarodowych, definicja włączenia społecznego jest powiązana z wartościami uczestnictwa, koprodukcji, obywatelstwa i możliwości angażowania się w zasoby społeczności.

"Społeczności włączające można osiągnąć tylko na poziomie lokalnym. W większych kontaktach, jak w dużych miastach lub na poziomie krajowym, włączenie można znaleźć jako ogólną zasadę, politykę, dyrektywę. Jednak współpraca władz krajowych i lokalnych oraz społeczeństwa obywatelskiego jest kluczowym czynnikiem w budowaniu zrównoważonych i włączających społeczności lokalnych" (Ustugodawca).

Aby zapewnić bardziej kompleksowy obraz tematów, które pojawiły się podczas grup fokusowych, dodatkowo wykorzystano częstotliwość słów. Częstotliwości słów to wizualne reprezentacje danych tekstowych, w których słowa są wyświetlane w różnych rozmiarach w oparciu o ich częstotliwość lub znaczenie w grupach fokusowych.

Obraz 1: Co oznacza dla Ciebie społeczność włączająca?

Słowa kluczowe: rzecznik, możliwości, opcje, społeczny, przedstawiciel, dostępność, zaangażowany, kulturalny, zatrudnienie, zdolności, rozrywka, edukacja

na celu poinformowanie **WP3 - Opracowanie programów szkoleniowych:**

- Dostępność i jej formy/poziomy (15)/ Jak wspierać integrację kulturową (6)/ Dostępność językowa (5): Czym jest dostępność?
- Ułatwianie uczestnictwa (12)/ Rzecznictwo (7) Wsparcie rówieśnicze (6)/ Reprezentacja prawna: poziomy uczestnictwa, aktywne/pasywne, wspierane, obywatelstwo
- Jak tworzyć/wspierać możliwości zatrudnienia (12)
- Świadomość społeczności na temat niepełnosprawności (10): Może to wynikać z następujących kwestii poruszonych w analizie i przedstawionych w tabeli, tj. stereotypy, bariery postaw, stygmatyzacja społeczna, rzecznictwo i prawa osób z niepełnosprawnością.)
- Tworzenie partnerstw/sieci lub wsparcia (9), możliwości zaangażowania społeczności/zasoby społeczności

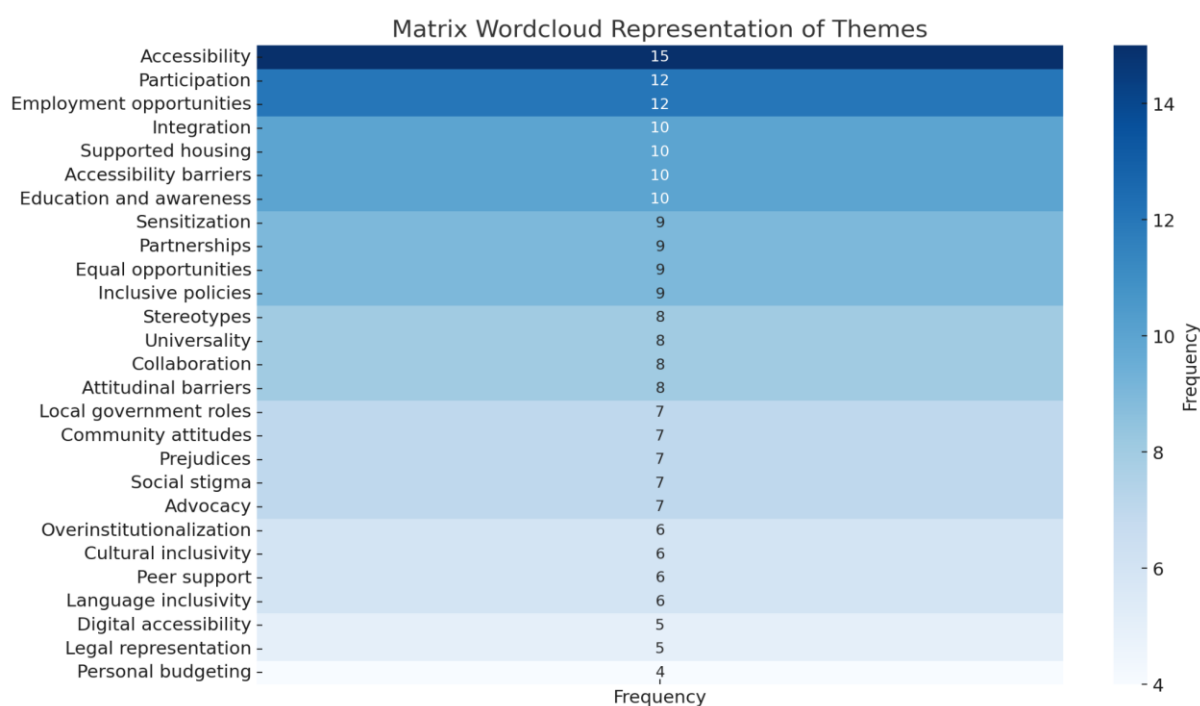

Tabela 2: *Peprzentacja tematów w chmurze słów*

Uwagi końcowe

Podsumowując, chociaż poczyniono znaczące kroki w tworzeniu przepisów mających na celu wspieranie praw i włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami (PwD), nadal istnieje kilka krytycznych luk, które utrudniają realizację społeczności włączających. Istniejące przepisy, takie jak te zainspirowane Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnością, podkreślają prawo osób z niepełnosprawnościami do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, ale ich wdrażanie jest niespójne w różnych regionach i sektorach. Na przykład, chociaż ramy prawne uznają znaczenie dostępności i uczestnictwa, wyniki krajowych badań terenowych przeprowadzonych w Polsce, Grecji, Finlandii i na Węgrzech ujawniają, że nadal istnieją znaczące bariery zarówno w fizycznych, jak i mentalnych aspektach społeczności. Chociaż

wyniki badań znacząco przyczyniają się do zrozumienia wyzwań i możliwości napotykanych na różnych poziomach, wyniki nie są reprezentatywne dla ogółu populacji.

Wyniki badań przeprowadzonych w różnych krajach wskazują na poważne wyzwania związane z dostępnością i uczestnictwem osób z niepełnosprawnością. Na przykład przestrzenie publiczne często pozostają niedostępne dla osób z niepełnosprawnością, co uniemożliwia im pełne zaangażowanie się w działania społeczności. Na przykład w Grecji około 70% respondentów wskazało na poważne problemy z dostępnością przestrzeni publicznych, co znalazło odzwierciedlenie również w innych regionach. Ponadto bariery językowe, takie jak brak łatwych do odczytania formatów, jeszcze bardziej pogłębiają wykluczenie osób z niepełnosprawnością. Kwestie te wskazują, że chociaż poczyniono postępy w stanowieniu prawa w zakresie integracji, należy zrobić znacznie więcej, aby zaradzić praktycznym przeszkodom w terenie, aby zapewnić prawdziwą integrację. Partycypacja, kluczowy aspekt społeczności włączających, również pozostaje w tyle. Osoby z niepełnosprawnościami często napotykają trudności w uczestniczeniu w działaniach, które nie są specjalnie dla nich przeznaczone. Na przykład w ankietach przeprowadzonych w Polsce większość respondentów nie zgodziła się, że osoby z niepełnosprawnością były w stanie uczestniczyć w działaniach społeczności skierowanych do ogółu społeczeństwa. Nawet tam, gdzie istnieją takie możliwości, struktury wspierające osoby z niepełnosprawnościami w zabieraniu głosu w procesach decyzyjnych są niewystarczające. Na przykład tylko niewielka część respondentów zgodziła się, że osoby z niepełnosprawnością są odpowiednio zaangażowane w projektowanie działań społeczności lokalnej. Podkreśla to potrzebę solidniejszych mechanizmów koprodukcji, w których osoby z niepełnosprawnością są nie tylko beneficjentami, ale także aktywnymi podmiotami w kształtowaniu usług i polityk, które mają wpływ na ich życie.

Grupy fokusowe rzuciły światło na znaczenie rozwoju społeczności w promowaniu środowisk integracyjnych dla osób z niepełnosprawnościami. Uczestnicy podkreślali, że włączenie nie powinno być procesem odgórnym, ale takim, który aktywnie angażuje osoby z niepełnosprawnością od samego początku, odzwierciedlając ich doświadczenia i potrzeby. Model koprodukcji, który wymaga współpracy między osobami z niepełnosprawnościami, władzami lokalnymi, dostawcami usług i innymi zainteresowanymi stronami, okazał się kluczową strategią wspierania społeczności sprzyjających włączeniu społecznemu. To partycypacyjne podejście zapewnia, że polityka i usługi są zaprojektowane tak, aby były naprawdę włączające, a nie dostosowywane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ponadto grupy fokusowe podkreśliły, że rozwój społeczności musi wykraczać poza fizyczną dostępność i obejmować zmiany kulturowe i zmiany postaw. Zauważono, że społeczności powinny być wolne od barier nie tylko pod względem infrastruktury, ale także postaw wobec niepełnosprawności. Wskazuje to na konieczność ciągłej edukacji i inicjatyw podnoszących świadomość w celu zwalczania niepełnosprawności i promowania empatii wśród członków społeczności.

Należy położyć nacisk na rozróżnienie między "świadczaniem usług" a "rozwojem społeczności", które może informować o szkoleniach i rozwoju polityki projektu ICALL. Z jednej strony "świadczanie usług" obejmuje wszystko co jest dostarczane za pośrednictwem usług, struktur i agentów, gdzie skuteczność, dowody i zarządzanie są wartościami napędzającymi. Z drugiej strony "rozwój społeczności" opiera się na rozwijaniu istniejącego potencjału i "nieodpłatnej" ekonomii opiekuńczej, silnie związanej z wzajemnością, zaufaniem, solidarnością, relacjami i zasobami społeczności. Podejście "rozwoju społeczności" powinno wzmacniać tworzenie powiązań i wykorzystywać wyzwania jako motywację do większej widoczności. W ramach tego

podejścia "usługi" lub "systemy" mogą być postrzegane jako sieć rozmów, które powinny mieć wpływ na kierunek rozwoju społeczności.

Podsumowując, podczas gdy ustawodawstwo zapewnia solidne podstawy dla praw osób z niepełnosprawnością, praktyczna realizacja tych praw poprzez rozwój społeczności pozostaje niewystarczająca. Krajowe badania terenowe wskazują, że nadal istnieją znaczące bariery fizyczne, językowe i społeczne, które podważają zdolność osób z niepełnosprawnościami do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Idąc dalej, istnieje krytyczna potrzeba strategii koprodukcji, które angażują osoby z niepełnosprawnością w procesy decyzyjne i kładą większy nacisk na budowanie społeczności, które są nie tylko fizycznie dostępne, ale także nastawione na włączenie społeczne. Inwestycje w technologie adaptacyjne, edukację i świadomość społeczną są niezbędne do wypełnienia luki między prawodawstwem a doświadczeniem życiowym, zapewniając wszystkim członkom społeczeństwa równy rozwój.

Załączniki

Załącznik 1 - Dodatkowe informacje:

- Aby wesprzeć Komisję Europejską w opracowaniu wytycznych dotyczących [niezależnego życia i integracji we Wspólnocie](#) Wytyczne dotyczące niezależnego życia i integracji we Wspólnocie, Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki Rodzinnej i Środowiskowej wydała własne "".
- Ponadto EEG opracowała "[Listę kontrolną funduszy UE w celu promowania niezależnego życia i deinstytucjonalizacji](#)", aby pomóc instytucjom zarządzającym odpowiedzialnym za fundusze UE w przestrzeganiu zasad i priorytetów określonych w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów.
- Aby wesprzeć Komisję Europejską w opracowaniu wytycznych dotyczących deinstytucjonalizacji, EASPD przedstawił swój wkład w formie dokumentu przedstawiającego stanowisko: [Niezależne życie i integracja społeczna osób z niepełnosprawnością](#).
- EASPD wniosła również wkład w [unijne ramy doskonałości usług socjalnych dla osób z niepełnosprawnością](#).
- Jako kluczowy element zapobiegający deinstytucjonalizacji dzieci z niepełnosprawnościami i wspierający ich integrację, EASPD wydało stanowisko w sprawie [wczesnej interwencji ukierunkowanej na rodzinę](#).
- Aby wesprzeć UE w realizacji jej ambicji dotyczących edukacji włączającej, EASPD opublikowała deklarację w sprawie edukacji włączającej: [W kierunku edukacji włączającej i nie tylko](#).

Załącznik 2- Pytania ankietowe

Ankieta dla władz lokalnych (gminy, samorządy lokalne, sekretariaty, inne struktury lokalne odpowiedzialne za koordynację i wdrażanie działań w zakresie spójności społecznej, różnorodności, rekreacji, kultury i integracji):

Pytania demograficzne:

nazwa organizacji,

stanowisko pozwanego,

Czy chcesz, aby skontaktowano się z Tobą w sprawie grupy fokusowej tego badania? jeśli tak, wyślij e-mail:

Poniższe pytania powinny być oceniane w skali od 0 do 5: (1) Zdecydowanie się nie zgadzam; (2) Nie zgadzam się; (3) Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam; (4) Zgadzam się; (5) Zdecydowanie się zgadzam. Odpowiedzi otwartym tekstem nie powinny być używane.

1. Przestrzenie publiczne dostępne dla osób z niepełnosprawnością (dostępność przestrzeni).
2. osoby z niepełnosprawnością uczestniczą w działaniach społeczności (np. w zajęciach sportowych, kulturalnych), które są skierowane przede wszystkim do ogółu społeczeństwa.
3. i. Opracowujemy polityki/strategie zatrudnienia promujące integrację osób z niepełnosprawnością na rynku pracy.
ii. Są one powiązane z politykami/strategiami umożliwiającymi osobom z niepełnosprawnościami nabywanie umiejętności i zdolności niezbędnych na rynku pracy.
iii. Faktycznie zatrudniamy osoby z niepełnosprawnością. (Punktacja w formacie Tak lub Nie).
4. Podczas projektowania działań społeczności lokalnej bierzemy pod uwagę dostępne strategie komunikacji w celu informowania osób z niepełnosprawnością (tj. łatwe do przygotowania formaty).
5. Nasza gmina/sekretariat wspiera wielopodmiotową współpracę i tworzenie sieci (tj. łączność między ośrodkami społecznymi, organizacjami bezpośredniego wsparcia, rodzinami, osobami z niepełnosprawnościami) w celu wspierania integracji osób z niepełnosprawnością w różnych aspektach życia społeczności (zatrudnienie, edukacja, kultura, usługi społeczne, demokracja lokalna).

Ankieta dla organizacji pozarządowych/dostawców usług bezpośrednich:

Pytania zamknięte, skala punktowa od 1=nie zgadzam się do 5=całkowicie się zgadzam, odpowiedzi Tak lub Nie

Pytania demograficzne:

nazwa organizacji

pozycja w organizacji

liczba beneficjentów

Czy chcesz, aby skontaktowano się z Tobą w sprawie grupy fokusowej tego badania? jeśli tak, wyślij e-mail:

Poniższe pytania powinny być oceniane w skali od 0 do 5: (1) Zdecydowanie się nie zgadzam; (2) Nie zgadzam się; (3) Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam; (4) Zgadzam się; (5) Zdecydowanie się zgadzam. Odpowiedzi otwartym tekstem nie powinny być używane.

1. Czy w naszej lokalnej społeczności istnieją kwestie związane z dostępnością fizyczną / przestrzenną, które utrudniają dostęp do zasobów społecznościowych dla osób z niepełnosprawnościami.
2. W lokalnej społeczności istnieją kwestie związane z dostępnością językową, które utrudniają osobom z niepełnosprawnościami dostęp do zasobów społeczności.
3. Jesteśmy zaangażowani w tworzenie polityki związanej ze wsparciem osób z niepełnosprawnością.
4. Lokalna społeczność jest przyjazna i włączająca osoby z niepełnosprawnością, które wspierasz (sąsiedzi, ośrodki społeczne i usługi).
5. Nasi beneficjenci uczestniczą w programach skierowanych głównie do ogółu społeczeństwa.
6. Wspieramy rozwój/trwałość nieformalnych sieci (z wyłączeniem płatnego personelu) wokół osób, którym pomagasz.
7. Wspieramy naszych beneficjentów, aby mieli głos / byli zaangażowani w podejmowanie decyzji w organizacji.
8. Osoby, które wspieramy, mają głos / są zaangażowane w podejmowanie decyzji dotyczących ich codziennego życia.
9. Osoby, które wspieramy, przyczyniają się do rozwoju lokalnych społeczności (np. wolontariat, role domowe).

Pytania ankietowe dla organizacji reprezentujących osoby z niepełnosprawnością/organizacji wspierających:

Pytania demograficzne:

nazwa organizacji,

stanowisko pozwanego,

Czy chcesz, aby skontaktowano się z Tobą w sprawie grupy fokusowej tego badania? jeśli tak, wyślij e-mail:

Poniższe pytania powinny być oceniane w skali od 0 do 5: (1) Zdecydowanie się nie zgadzam; (2) Nie zgadzam się; (3) Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam; (4) Zgadzam się; (5) Zdecydowanie się zgadzam. Odpowiedzi otwartym tekstem nie powinny być używane.

1. osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie w zakresie samodzielnego życia.

1. osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie w zakresie prowadzenia niezależnego życia społecznego.
2. osoby z niepełnosprawnością otrzymują odpowiednie wsparcie w zakresie bycia aktywnymi i wnoszącymi wkład członkami społeczności.
3. Przestrzenie publiczne są dostępne dla osób z niepełnosprawnością (dostępność przestrzeni).
4. osoby z niepełnosprawnością mają możliwość uczestniczenia w programach (np. zajęciach sportowych, kulturalnych) skierowanych do ogółu społeczeństwa.
5. Lokalna społeczność jest przyjazna i włączająca osoby z niepełnosprawnością (sąsiedzi, centra społecznościowe i usługi)? (dodaj ten opis/wyjaśnienie: Osoby z niepełnosprawnościami nie spotykają się z dyskryminacją, rasizmem lub zachowaniami związanymi z przemocą).
6. osoby z niepełnosprawnością są zaangażowane w tworzenie polityki w odniesieniu do wspierania ich praw i wyborów życiowych.

Załącznik 3- Pytania do grup fokusowych:

Pytania do grup fokusowych

1. Co oznacza dla Ciebie społeczność włączająca?
2. Jakie są codzienne wyzwania stojące przed osobami z niepełnosprawnościami w zakresie integracji?
3. Jak możemy pracować na rzecz rozwoju społeczności? Co to oznacza? (tj. partnerstwa z lokalnymi społecznościami i organizacjami?)
4. Rozwiązania / pomysły / sugestie, które mogłyby sprostać wyżej wymienionym wyzwaniom?